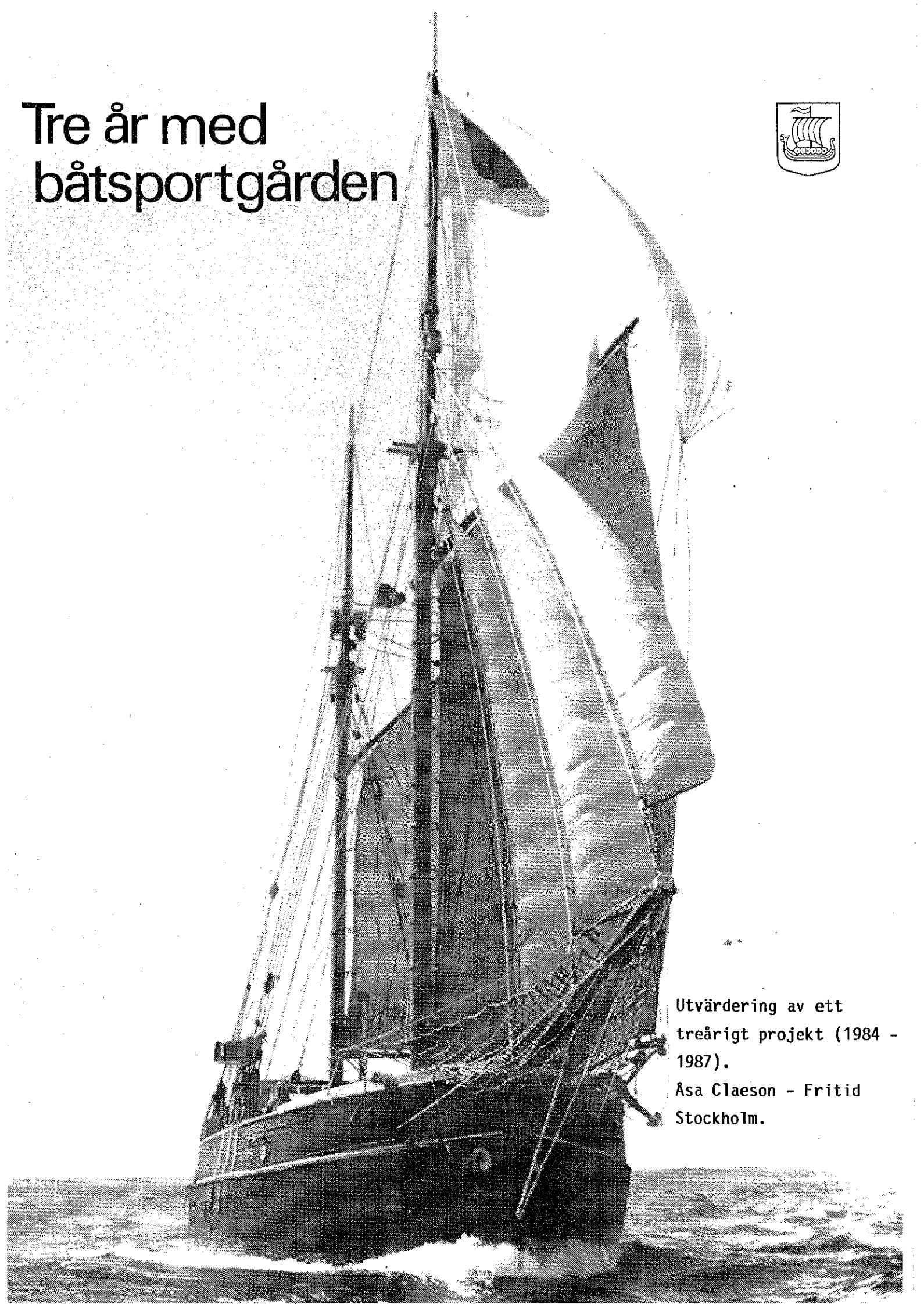

Tre år med båtportgården

Utvärdering av ett
treårigt projekt (1984 -
1987).

Åsa Claesson - Fritid
Stockholm.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
FÖRORD	3
1. INLEDANDE DISKUSSION	4
1.2 Behovet av öppen verksamhet	4
1.3 Vilka besöker fritidsgård	5
1.4 Idén om en profilerad fritidsgårdsverksamhet	7
2. UTVÄRDERINGSUPPDRAGET	8
2.1 Syfte	8
2.2 Utvärderingsmodell	8
2.2.1 Utvärderingsperiod	8
2.2.2 Metoder	9
2.2.3 Bortfall och undersökningens begränsningar	9
3. BÅTSPORTGÅRDEN SOM EN FÖRSÖKSVERKSAMHET	11
3.1 Profileringen av Rudbodagården	11
3.1.1 Projektets målsättningar samt förväntningar på verksamheten	12
3.2 Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet	13
4. BÅTSPORTGÅRDEN EN PRESENTATION	14
4.1 Rudboda - en områdesbeskrivning	14
4.1.1 Potentiella gårdsbesökare i Rudboda	14
4.1.2 Telefonintervju med ungdomar i Rudboda	16
4.2 Båtsportgårdens lokaler, öppettider och verksamhet	16
4.3 Båtsportgårdens personal	18
4.3.1 Personalsituationen på Båtsportgården	18
4.3.2 Personalens bakgrund	18
4.3.3 Personalens arbetshypotes	19
4.4 Båtsportgården - en säsongsbetonad verksamhet	19
4.5 Båtsportgårdens målsättning och riktlinjer	21
5. BÅTSPORTGÅRDENS VERKSAMHET 1984-1987	23
5.1 Merkostnader för Båtsportgården	23
5.1.1 Merkostnader personal	23
5.1.2 Merkostnader material	23
5.1.3 Merkostnader inventarieinköp/motsvarande	23
5.2 Studiecirkelverksamhet	24
5.3 Optimistjollebygge	25
5.4 Temakvällar	25
5.5 Jolleceter	25
5.6 Uthyrning av Ellen	26
5.7 Skutsegling och lägerverksamhet	26
5.7.1 Lägerverksamheten	27
5.7.2 Skutsegling med Ellen	28

	Sid	
6.	BÅTSPORTGÅRDENS BESÖKARE	29
6.1	Besök- och verksamhetstimmarnas fördelning mellan Båtsportgårdens olika aktiviteter	29
6.2	Besökarna på Båtsportgården	29
6.3	Deltagare i Båtsportgårdens sommarverksamhet	30
6.3.1	Deltagare i 1987 års skutsegling	31
6.3.2	Besökarnas ålder	31
6.3.3	Antalet besvarade enkäter av antalet möjliga	31
6.3.4	Besökarnas sysselsättning och boendeform	32
6.3.5	Besökarnas tillgång till båt och tidigare erfarenheter av segling	32
6.3.6	Hur väcktes besökarnas seglingsintresse?	33
6.3.7	Hur har besökarna rekryterats?	33
6.3.8	Besökarnas deltagande i Båtsportgårdens övriga verksamhet och i underhåll och skötsel av Ellen	34
6.3.9	Det bästa och sämsta med Ellen	35
6.3.10	Vad vill besökarna att Lidingö stad skall satsa på för typ av fritidsaktiviteter?	35
6.3.11	Besökarnas övriga fritidsvanor	36
6.4	Båtsportgårdens besökare. En sammanfattning	37
7.	SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION	38
7.1	Båtsportgårdens besökare	38
7.1.2	Arbetshypotesens relevans	39
7.2	Läger och skutsegling	41
7.3	Hur förhåller sig en profilerad verksamhet till de lokala behoven	43
7.4	Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet	44
	LITTERATURFÖRTECKNING	45
	BILAGA	
	Förslag till inrättande av båtsportgård	46

FÖRORD

Fritidsnämnden i Lidingö har gett mig i uppdrag att under tre månader utvärdera Båtportgården.

Uppläggnings- och utvärderingsarbetet har jag gjort tillsammans med forskningsledare Ulf Blomdahl vid Fritid Stockholm. För fältarbetet och utformningen av utvärderingsrapporten är jag dock själv ansvarig. Jag vill tacka Ulf Blomdahl för stöd och goda kommentarer under arbetets gång. Dessutom vill jag framföra mitt tack till Fil dr Stig Elofsson, Margareta Borgelin och Ingemar Claesson för goda råd.

Stockholm den 13 april 1988

Åsa Claesson.

1. INLEDANDE DISKUSSION

Denna rapport är en utvärdering av Båtsportgården i Lidingö. Båtsportgården som är en profilerad fritidsgård har drivits som en försöksverksamhet under fyra år. De centrala frågeställningarna i utvärderingen är:

- * Vilka besöker verksamheten?
- * Hur har verksamhetens pedagogiska idé fallit ut?
- * I vilken utsträckning utnyttjas verksamheten?
- * Hur förhåller sig en profilerad verksamhet till de lokala behoven?

Innan jag presenterar utvärderingsuppdraget närmare ska jag som hastigast redovisa dels de historiska motiven till den öppna fritidsgårdsverksamheten, dels vilka fördelar man hoppas uppnå med en profilerad verksamhet.

1.2 Behovet av öppen verksamhet

Den första fritidsgården i Sverige öppnades i slutet av 1930-talet. Under 1960-1970-talen byggdes verksamheten kraftigt ut. I dag finns det fritidsgårdar i så gott som samtliga kommuner. Motiven bakom fritidsgårdarnas tillkomst har varit förebyggande. Fritidsgårdssatsningen har bl a motiverats med följande argument (1).

- * Den brottsförebyggande.
- * Den motverkar missbruksproblem av olika slag.
- * Den ger ungdomarna chansen till en meningsfylld fritid.

Traditionellt har fritidsgården bedrivit ett öppet ungdomsarbete som vänder sig till alla grupper av ungdomar

Redan 1947 påtalades behovet av en öppen ungdomsverksamhet i ett av ungdomsvårdskommitténs delbetänkande. Där står följande att läsa:

"Vid en diskussion om behovet av den ena eller den andra verksamhetstypen bör uppmärksammas att de delvis vänder sig till olika grupper av ungdomar. Den slutna verksamheten (föreningslivet) behövs för dem som målmedvetet går in för att ägna sig åt en viss bestämd uppgift..... Med en viss överdrift torde kunna sägas att den slutna verksamheten framför allt förmår fånga intresset hos de vaknaste och mest målmedvetna ungdomarna. Den öppna verksamheten ..... är av mindre förpliktande karaktär för deltagarna ..... den

1. Kjell E Johansson, Ungdom Fritid Kultur sid 57.

öppna verksamheten när ut till ett ungdomsskikt som den slutna verksamheten har mycket svårt att få kontakt med. Till den öppna fritidsverksamheten kommer i främsta rummet ungdomar som uppskattar dess fria karaktär och som av olika anledningar har svårt att finna sig tillrätta i ordnad kursverksamhet" (1).

Även om fritidsgårdarna idag ses som en allmän fritidsservice för all ungdom betonas ännu dess förebyggande funktion. Så här står det t ex i Lidingö kommuns målsättning för fritidsgårdarna:

"Att motverka social utslagning och i ökad utsträckning aktivt arbeta med i samhället passiva och eftersatta grupper med tyngdpunkt lagd vid ungdomsverksamhet" (2).

De traditionella arbetsformerna på fritidsgårdarna har varit:

- * Den öppna linjen.
- * Den slutna verksamheten, grupper och klubbar.

Tanken har varit att med den öppna verksamheten som rekryteringsbas slussa in ungdomarna i olika grupper och klubbar.

1.3 Vilka besöker fritidsgård

Åtskilliga studier har bekräftat att ungdomarna i riskzonen är överrepresenterade på fritidsgård. Blomdahl/Elofsson skriver t ex följande om fritidsgårdsbesökarna:

"Det finns enbart en offentligt driven eller understödd fritidsverksamhet där de ungdomar som anses vara i riskzonen är överrepresenterade enligt vår studie. Denna verksamhet är fritidsgården. Det är också viktigt att notera att ju oftare ungdomarna går på gården desto mer uppvisar de beteenden som anses vara indikatorer på risk för våld och brottslighet" (3).

Studier av fritidsgårdsbesökarna har även visat, att andelen besökare från socialgrupp 3 är större än andelen besökare från framförallt socialgrupp 1. Det är 10-30% fler ungdomar från socialgrupp 3 än från socialgrupp 1 som besöker fritidsgård (4).

Blomdahl/Elofsson menar att det finns en social och kulturell förklaring till besökarsammansättningen på fritidsgård. I sin studie av barn och ungdomars fritid har de observerat två fritidsstilar som de benämner instrumentella och expressiva. Dessa båda fritidsstilar kan sägas representera olika handlingsmönster, där den instrumentella handlingen är inriktad mot avlägsna mål och belöningar medan den expressiva handlingen är mer inriktad mot omedelbar tillfredsställelse.

1. SOU 1947:12 Delbetänkande IV
2. Målsättning för Lidingö kommuns fritidsgårdar antagna av fritidsnämnden 1981-04-01.
3. Blomdahl/Elofsson, Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna.
4. Petersson D, Vi bestämmer tillsammans, en utvärdering av gårdskooperativet i Navestad.

Beroende av fritidsstil väljer sedan barn och ungdomar fritidsaktiviteter. Ungdomar med en instrumentell fritidsstil är t ex överrepresenterade i fritidsaktiviteter som karaktäriseras av följande:

- * En aktivitet som är så organiserad att deltagarna måste underordna sig bestämda och klart uttalade såväl kort- som långsiktiga mål.
- * Aktiviteten är strukturerad.
- * Aktiviteten är fordrande.
- * Aktiviteten är organiserad som en undervisningssituation.

Exempel på instrumentellt organiserade fritidsaktiviteter är föreningsaktiviteter och kommunala musikskolan. Ungdomar med en expressiv fritidsstil väljer däremot mer löst organiserade fritidsaktiviteter. Dessa aktiviteter utmärks bl a av:

- * Aktiviteten som är organiserad så att deltagarna stimuleras till att koncentrera sig på omedelbara belöningar och mål.
- * Aktiviteten är löst organiserad.
- * Aktiviteten är kravlös.
- * I aktiviteten får man göra vad man vill.

Exempel på en expressiv fritidsaktivitet är fritidsgård.

De båda fritidsstilarna ingår vidare i en expressiv respektive instrumentell livsstil. Den expressiva livsstilen sammanhänger t ex med låga skolbetyg, låg skoltrivsel, skolk, mycket video- och TV-tittande. Den instrumentella livsstilen har däremot ett samband med bl a höga skolbetyg, hög skoltrivsel och hög föreningsaktivitet. Det finns alltså ett tydligt samband mellan ungdomars skol- och fritidssituation. Blomdahl/Elofsson menar att detta troligen beror på att de ungdomar som känner det meningsfullt att syssla med instrumentella aktiviteter i skolan också tycker att det är meningsfullt att syssla med instrumentella fritidsaktiviteter. Ungdomar som är mindre framgångsrika i skolan tycks däremot söka sig bort från den instrumentella arenan på fritiden. De söker sig istället till miljöer och situationer där de kan uppleva en viss frihet t ex i det offentliga öppna rummet typ gatan, spelhallen och fritidsgården (1).

Hur en fritidsaktivitet organiseras och vilket innehåll den har är alltså av stor betydelse för vilka som kommer att delta i den.

Blomdahl/Elofsson har även visat att ungdomar med olika fritidsstilar koncentrerar sig på olika delar av fritidsutbudet. Valet av fritidsaktivitet sker därigenom snarare inom än mellan det instrumentella respektive expressiva utbudet av fritidsaktiviteter. I den expressiva fritidsstilen kan då valet stå mellan fritidsgård, spelhall eller att dra

---

1. Blomdahl/Elofsson Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna.

runt i city. I den instrumentella fritidsstilen kan valet istället stå mellan olika typer av föreningsaktivitet (1).

1.4 Idén om en profilerad fritidsgårdsverksamhet

Alltsedan gårdarnas tillkomst har de varit utsatta för kritik. Många menar att just kravet att fritidsgårdarna skall attrahera "alla grupper av ungdomar" gör verksamheten grund och ytlig. Dessutom finns det de som menar att den öppna linjen skapar en kravlös och ostimulerad miljö. Detta drabbar de ungdomar som dessutom behöver extra uppmuntran och stimulans.

I Lidingö har det sedan 1970-talet funnits en idé att driva en kommunal Båtsportgård. I en av de först utarbetade förslagen, anfördes bl a följande argument för verksamheten.

"Fritidsgårdarna besökes idag i stor utsträckning av ungdomar som har svårigheter att hitta meningsfull och utvecklande fritidssysselsättning.

Trots att eller kanske just därför att våra gårdar har ett stort och allmänt utbud av aktiviteter, lyckas vi ofta inte få dessa ungdomar intresserade och engagerade för en viss verksamhet utan gårdarna fungerar tyvärr fortfarande till viss del som värmestugor.

Vår hypotes i denna idéskiss är att man genom att profilera verksamhet hårdare, lättare kan ge ungdomarna ett intresse att hålla fast vid, jobba för och engagera sig i" (2).

Det skulle dock dröja till 1984 innan idén om en kommunalt driven Båtsportgård blev en realitet. Båtsportgården har drivits som en försöksverksamhet. Efter försökstidens utgång ska fritidsnämnden ta ställning till om verksamheten ska avvecklas eller permanentas.

Avslutningsvis kan vi således konstatera att behovet av ett öppet ungdomsarbete som vänder sig till alla grupper av ungdomar har motiverats av att föreningslivets specialiserade aktiviteter inte förmår attrahera all typ av ungdom. Fritidsgårdarna har även förväntats bedriva en viss form av socialt arbete som att fånga upp ungdomar som annars står och hänger i parker, tunnelbane-, buss- eller järnvägsstationer i städernas centrumkärnor o s v (3).

Att profilera fritidsgårdsverksamheten innebär att göra den inriktad mot ett specialintresse. Detta innebär en såväl smalare målgrupp som verksamhet. Motivet härtill har då det gäller Båtsportgården varit dels att förbättra kvaliteten på verksamheten, dels att en smalare verksamhet bättre förmår att stimulera ungdomarnas engagemang och intressen.

1. Läs mer om de båda fritidsstilarna i Blomdahl/Elofssons bok om fritidsaktiviteternas kumulativitet.
2. Ur förslag om en kommunalt driven Båtsportgård, 1981-04-15.
3. Kjell E Johansson Ungdom, Kultur, Fritid sid 117.

2.   UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

I det här kapitlet skall jag presentera utvärderingens syfte, utvärderingsmodellen samt de metoder och källor som jag använt i syfte att kartlägga Båtsportgårdens verksamhet.

2.1   Syfte

Utvärderingsuppdraget innehåller inga skriftliga direktiv utöver att Båtsportgården ska utvärderas. Önskemål och synpunkter på utvärderingens innehåll har dock framförts muntligen från personal och förtroendevalda. Jag har sammanställt dessa i några för utvärderingen centrala frågor. Syftet med utvärderingen är att belysa Båtsportgårdens verksamhet utifrån följande aspekter:

- * Vilka besöker verksamheten?
- * Hur har verksamhetens pedagogiska idé fallit ut?
- * I vilken utsträckning utnyttjas verksamheten?
- * Hur förhåller sig en profilerad verksamhet till de lokala behoven?

2.2   Utvärderingsmodell

All utvärdering innebär ett ställningstagande. Det är då viktigt att olika perspektiv på utvärderingsobjektet finns representerade. I utvärderingssammanhang är det vanligt att tala om in- och utifrån perspektivet. Inifrån perspektivet företräds av dem vilka själva arbetar i den verksamhet de utvärderar. Utifrån perspektivet innebär att utvärderaren som i föreliggande fall är en "utanförstående" person.

Dessa båda utvärderingsperspektiv har sina respektive brister och förtjänster. Flera studier har t ex visat att personal som utvärderar sin egen verksamhet har en tendens att överskatta effekterna av sina arbetsinsatser. Å andra sidan har en utanförstående utvärderare små möjligheter att beskriva sitt utvärderingsobjekt på djupet, i synnerhet gäller detta själva arbetsprocessen. I utvärderingen av Båtsportgården har jag emellertid strävat efter att förena de båda utvärderingsmodellerna. Även personalen skriver således en utvärdering. Syftet är att bilden av Båtsportgården ska bli så nyanserad som möjligt.

2.2.1   Utvärderingsperiod

Utvärderingsperioden sträcker sig från juni 1987 till mars 1988. Tiden har efter överenskommelse med uppdragsgivaren disponerats enligt följande:

Uppläggning av studien/formulering av frågeformulär, inläsning	15 dagar
Sommarverksamhet, fältstudie	7 "
Höst/vår, fältstudie	8 "
Bearbetning och utskrift av rapporten	30 "
	<hr/>
	60 dagar

Som tidsdispositionen visar omfattar utvärderingen totalt 60 arbetsdagar.

2.2.2 Metoder

I utvärderingen har jag tillämpat följande metoder:

1. Enkät   Postenkät till deltagare i Båtsportgårdens sommarverksamhet.

Enkätintervjuer med besökare och personal på Båtsportgården.
2. Telefon   Fältassistent, polis, övriga gårdsföreståndare, ungdomar i Hersby skola, fritidsledare vid Skeppsgårdarna i Stockholm och Danderyd.
3. Deltagande   Ombord på Ellen och på Båtsportgården.
observationer
4. Skriftliga   Protokoll, tjänsteutlåtande, projektbeskrivning,
källor   verksamhetsberättelser som berör Båtsportgården.

2.2.3 Bortfall och undersökningens begränsningar

Postenkäten har utgått till samtliga deltagare i Båtsportgårdens läger- och seglingsverksamhet under sommaren 1987. Totalt skickades enkäten till 114 personer. Svarsfrekvensen var 79 % bland dem som seglat med Ellen. Bland dem som deltagit i verksamheten vid Hustegaholm och Askrike var svarsfrekvensen lägre, d v s 50 %. Den lägre svarsfrekvensen bland de senare beror förmodligen på att flera utav respondenterna inte var mer än 10 år, vilket sannolikt krävt att någon vuxen hjälpt till vid ifyllandet av enkäten.

Mitt huvudsakliga intresse har dock varit de ungdomar som seglat med Ellen och vilken roll som dessa spelar i Båtsportgårdens övriga verksamhet. Båtsportgårdens pedagogiska idé är ju att dessa ungdomar ska engagera sig i övrig verksamhet som kretsar kring båten.

Jag har även intervjuat besökare på Båtsportgården. Totalt har jag besökt gården vid sju tillfällen. Vid fyra av dessa intervjuade jag besökarna. I enkätundersökningen på Båtsportgården ingår 48 personer. Besökarna har frågats om kön, ålder och aktivitet på gården.

I korthet kan man säga att föreliggande utvärdering syftar till att beskriva hur verksamheten vid Båtsportgården ser ut. Detta kan, som jag redovisat, göras utifrån flera olika perspektiv. En begränsning i utvärderingen är att ingen förstudie har föregått projektstarten. Detta innebär, att det inte går att uttala sig om vilka effekter som profileringen av Rudbodagården haft på verksamhet och besökare vid gården. Däremot kan den verksamhet som finns idag sättas i relation dels till Båtsportgårdens målsättning, dels till målsättningen för fritidsgårdarna i Lidingö.

3. BÅTSPORTGÅRDEN SOM EN FÖRSÖKSVERKSAMHET

I det här kapitlet presenteras de idéer och ambitioner som ligger till grund för dels profileringen av Rudbodagården till en Båtsportgård dels idén att driva Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet.

3.1 Profileringen av Rudbodagården

Tankar och idéer om en kommunalt driven båtsportgård har funnits i många år i Lidingö. 1981 formulerades det första förslaget med en presentation över den tänkta verksamhetens form och innehåll. Några åtgärder i enlighet med förslaget blev det dock inte.

1983 förde fritidsnämnden ingående diskussioner kring den framtida gårdsverksamheten. Man ställde sig då mycket positiv till idén att profilera gårdsverksamheten. I samband härmed aktualiserades åter frågan om en kommunal båtsportgård. Fritidsnämnden var positiv och sedermera fick fritidskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag till verksamheten.

Förslaget utarbetades av intresserade fritidsledare i samråd med fritidskontoret. 1983 överlämnades förslaget till fritidsnämnden. Huvudtanken var att genom en omfördelning av befintliga resurser profilera om Rudbodagården till en fritidsgård med båt- och sjösportprofil. Båtgårdsbesökarna skulle också praktiskt arbeta på/med en segelskuta förlagd till Hustegaholm. Aktiviteterna på gården och kring skutan skulle enligt förslaget vara intimt sammanvävda och komplettera varandra(1).

Utifrån det utarbetade förslaget föreslogs fritidsnämnden besluta:

- att under en försöksverksamhet omfattande tre år bedriva båtsportgård i enlighet med föreslagen uppläggning,
- att inom ramen för befintliga resurser avsätta personal- och driftmedel samt
- att ur fritidsnämndens investeringsutrymme för 1984 avsätta 300.000 kronor för inköp av en skuta och andra för verksamheten nödvändiga inventarier.

I maj 1984 beslutade fritidsnämnden att anvisa 300 tkr till inköp av en skuta. Under hösten 1984 profilerades Rudbodagården till en båtsportgård. I januari 1985 inköptes skutan Ellen i Karlshamn.

I projektbeskrivningen över Båtsportgården hade man betonat vikten av lokaler i skutans närhet. Dessa lokaler skulle främst användas till förråd, värmestuga och kurslokaler. Befintliga lokaler vid Hustegaholm hade här setts lämpliga att ta i bruk för ovan nämnda ändamål. Detta motiverade också förslaget om att permanent förlägga skutan vid Hustegaholm. Ellens permanenta förtöjningsplats blev emellertid

---

1. Ur förslag till inrättande av båtsportgård, Frik 83:200.

Islingehamnen. Detta efter att förslaget om att förlägga skutan intill Hustegaholm bemötts med kritik i de flesta remissinstanser. Kritiken gällde i huvudsak att den ifrågavarande verksamheten skulle innebära alltför stort slitage på det naturskyddade området Hustegaholm. I Islingehamnen har det inte såsom önskats i projektbeskrivningen funnits tillgång till arbetslokaler i Ellens närhet.

3.1.1 Projektets målsättningar samt förväntningar på verksamheten

De yttre ramarna för projektet har varit en begränsad försökstid samt att profileringen av Rudbodagården skulle ske genom omfördelning av befintliga resurser.

I projektbeskrivningen formulerade man följande målsättning för verksamheten:

- * Verksamheten vid en båtsportgård erbjuder unika möjligheter att förverkliga många av de mål som finns i fritidsgårdarnas målsättning. Nämnas kan: "Främja initiativ, aktivitet, engagemang, gemenskap och förmåga till samarbete" och "Ge medinflytande och medansvar i verksamhetens uppläggning och genomförande".
- * Förmåga till samarbete mellan båtgårdsbesökarna kommer att prövas och utvecklas under de seglingar som kommer att genomföras. Medinflytande och medansvar kommer bli att tillgodoses via det båtgårdsråd som är tänkt att inrättas.
- * Föreningslivet bör, på ett naturligt och smidigt sätt, kunna knytas till båtsportgården. Därmed skulle möjligheterna öppnas för att slussa båtgårdsbesökarna in i föreningslivet.
- * Vidare torde det på ett okonstlat sätt vara möjligt att blanda vuxna och ungdomar i en båtgårdsverksamhet.

Vi ser att ett av motiven till att profilera Rudbodagården till en båtgård är att denna anses innebära unika möjligheter att förverkliga många av de mål som finns i fritidsgårdarnas målsättning. Målsättningen för fritidsgårdsverksamheten i Lidingö är följande:

1. att utifrån lokala behov fungera som ett naturligt centrum i grannskapet för alla åldrar, dock i första hand för barn och ungdom,
2. att skapa och vidmakthålla en trivsamt och drogfri miljö där man bygger upp positiva normer och utvecklar goda relationer,
3. att främja initiativ, aktivitet, engagemang, gemenskap och förmåga till samarbete,
4. att ge medinflytande och medansvar i verksamhetens uppläggning och genomförande,
5. att motverka social utslagning och i ökande utsträckning aktivt arbeta med i samhället passiva och eftersatta grupper med tyngdpunkten lagd vid ungdomsverksamheten,

6. att fungera som ett forum för debatt och diskussion i området samt ge social, politisk och kulturell träning,
7. att i samarbete med boende, föreningar och organisationer i området skapa ett produktivt och aktiverande fritidsprogram samt till rimlig del även underhållning och nöjen,
8. att nå ut till de boende i området med gårdsverksamhetens idéer, mål, program och möjligheter,
9. att rationellt utnyttja sina resurser och fortlöpande söka nya och effektiva samverkansformer med social-, skol- och kulturförvaltningarna samt med polisen.

Som framgår av målsättningen är fritidsgårdarna, således även Båtsportgården, en resurs, vilken fritidsnämnden prioriterat, för barn och ungdom.

3.2 Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet

Sedan 1986 drivs båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet. Detta innebär, att flera centrala beslutsfunktioner om gårdens ekonomi och verksamhet delegerats till personalen på gården. Syftet är att minska alltför byråkratiska beslutsrutiner. Härigenom hoppas man skapa en flexiblare verksamhet med större anpassningsbarhet till behoven i upptagningsområdet. Vidare hoppas man att ett större ansvar för ekonomin bland personalen ska stimulera dem till ett större engagemang och intresse för att gårdens resurser utnyttjas effektivt.

Som en självständig ekonomisk enhet har Båtsportgården tilldelats resurser enligt följande:

- * Fast personal.
- * Driftsanslag som får disponeras till anställning av timpersonal, inköp av material och främmande tjänster enligt personalens bedömningar.
- * Kapitalansvar som fritt kan disponeras av personalen för inköp av inventarier.
- * Intäkter som enligt nettobudgeteringsprincipen får ingå i driftsfinansieringen.

4. BÅTSPORTGÅRDEN - EN PRESENTATION

I det här kapitlet skall jag ge en kortfattad beskrivning av stadsdelen Rudboda, där Båtsporgården är belägen. Båtsporgårdens verksamhet presenteras. Båtsporgårdens målsättning enligt dess verksamhetsplan redovisas. Avslutningsvis ges en kort beskrivning av Båtsporgårdens personal.

4.1 Rudboda - en områdesbeskrivning

Båtsporgården ligger i stadsdelen Rudboda i Lidingö. Större delen av bebyggelsen har tillkommit i slutet av 1960-talet och under 1970-talets första hälft. I området finns 789 radhus/villor och 356 lägenheter, huvudsakligen bostadsrätter. Invånarantalet i Rudboda är för närvarande 2.969, varav 4 % är invandrare. I tabell 1 ser vi hur befolkningsstrukturen i Rudboda ser ut idag samt hur den utvecklas över tid.

Tabell 1 - Antalet invånare i Rudboda fördelat på olika ålderskategorier.

År	1980	1987	2001
0-6	307	173	145
7-15	609	343	253
16-20	330	265	ingen uppgift
65-	105	258	673
Totalt	3350	2959	2606

Som tabellen visar, är trenden en minskande andel invånare under 20 år. Invånare över 60 år förväntas däremot stiga kraftigt. Medelåldern i Rudboda var 1980 32 år, år 2000 förväntas den ha stigit till 50 år (1).

4.1.1 Potentiella gårdsbesökare i Rudboda

En av anledningarna till att just Rudbodagården togs i bruk till båtgård var det låga besökarantalet kvällstid. Genom att profilera om gården till en båtgård och därigenom ha hela ön som upptagningsområde hoppades man förbättra gårdens besöksfrekvens. I tabell 2 kan vi studera antalet ungdomar i Båtsporgårdens upptagningsområde, dels i gårdens närområde, dels i Lidingö (2).

1. Uppgift enligt kommunkansliet i Lidingö

2. Uppgift enligt fritidskontoret. Enligt kommunens målsättning med fritidsgårdarna skall verksamheten rikta sig till alla åldrar, dock med tyngdpunkten lagd vid barn- och ungdomsverksamheten. Här redovisas den åldersgrupp, vilken skall prioriteras i gårdarnas kvällsverksamhet.

Tabell 2 - Antalet ungdomar i åldrarna 13-18 år i upptagningsområdena kring fritidsgårdarna.

Gård	Antal 13 - 18-åringar
Bodalsgården	358
Båtsportgården	476
Kulan (Högsätra)	317
Källängsgården	239
Käppalagården	515
Skärsättagården	276
Torsviksgården	383
<hr/>	
Totalt	2564
Restförda (ej lokaliserade bostadsadresser)	116
Ej medtagna områden	324
<hr/>	
Summa 13 - 18-åringar	3004

Tabellen visar att det bor 3004 ungdomar mellan 13 - 18 år i Lidingö, varav 476 bor i Båtsportgårdens närområde.

Flera studier har visat att andelen ungdomar i en stad, kommun eller stadsdel, som besöker fritidsgård mer eller mindre regelbundet, brukar variera mellan 20-25% av ungdomarna i åldrarna 13-19 år. Hypotetiskt skulle man då kunna skatta antalet potentiella gårdsbesökare i Båtsportgårdens närområde till 95-119 ungdomar (1).

I november 1987 inkom till fritidskontoret en lista med önskemål om en fritidslokal i Lidingö. Listan var undertecknad av 81 ungdomar. Enligt kriminalinspektör Ann Borg, som haft kontakt med några av ungdomarna, var listan huvudsakligen undertecknad av ungdomar från Rudboda.

Under hösten 1987 kom Ann Borg, som ansvarig för ungdomskriminaliteten, i kontakt med ett ungdomsgäng i Rudboda. Gänget bestod av ett 30-tal ungdomar mellan 10-17 år. Kärnan var dock inte större än 5-6 ungdomar. Kvällar och helger samlades gänget på Rudboda torg. Flera av gängets aktiviteter kom så småningom att leda till kriminalitet och skadegörelse. Enligt Ann Borg hade detta kanske kunnat förhindras om det funnits tillgång till stimulerande och mer lämpliga fritidsaktiviteter i området. I ett brev till mig har Ann Borg sammanfattat polisens synpunkter på Rudbodagårdens profilering till båtsportgård.

"Rudboda har inte längre någon fritidslokal sedan den lokalen övertagits av Båtsportgården. Vad vi från polisens sida uppfattar så är detta område verkligen i behov av dessa lokaler. Vi har talat med femtiotal ungdomar och föräldrar i samband med att vi jobbat ute på fältet."

1. Sarnecki J. "Ungdomsgårdarna i Stockholm".

Enligt ett samtal med Ann Borg i slutet av mars är det nu lugnt i området. Ungdomsgängets kärna är splittrad. Ann Borg anser dock att området trots detta är i behov av en fritidslokal, inte minst för att förebygga uppkomsten av nya ungdomsgäng. Rudboda är i dag ett tonårstätt område, där det finns behov av fritidsaktiviteter, inte minst under helgerna, menar Ann Borg.

Som ett svar på listan med önskemål om en fritidslokal har även ett möte ordnats. På mötet fanns representanter från fritidskontoret och Båtsportgården. Socialförvaltningen var representerade av fältassistenten Kicki Winnerstam. Till mötet kom ett 10-tal ungdomar. De framförde önskemål om en egen fritidslokal, där de kunde spela musik, umgås med varandra m m (1).

4.1.2 Telefonintervjuer med ungdomar i Rudboda

Av dem som undertecknat listan har jag lyckats spåra och identifiera ett 20-tal ungdomar till Hersby skola. 10 av dessa ungdomar, huvudsakligen från klass 9 d, har jag intervjuat per telefon. Dessa ungdomar bekräftade vad som tidigare framkommit, d v s att de ansåg sig behöva en fritidslokal i Rudboda, dock ej en fritidsgård. Ungdomarna sade också att de hade tråkigt på helgerna. De önskade mer filmvisning och diskon i Rudboda på fredags- och lördagskvällar. En pojke som jag pratade med önskade att det skulle satsas mer på replokaler.

4.2. Båtsportgårdens lokaler, öppettider och verksamhet

Båtsportgården är inrymd i ett fristående hus. Gården disponerar lokalerna i bottenvåningen. Dagtid samutnyttjas lokalerna med ett fritidshem. Totalt består gården av 439 kvm, varav 228 kvm disponeras endast av Båtsportgården, 183 kvm är gemensamma utrymmen samt 28 kvm utnyttjas endast av fritidshemmet. Verksamhetsmässigt upptas gården av ett café, ett snickeri, lackrum samt kurslokaler. Därutöver finns förrådsutrymmen och kontor. Snickeriet och lackrummet tar drygt hälften av gårdens totala verksamhetsyta i anspråk.

Båtsportgården är öppen alla dagar från september till maj månad. Gården hålls öppen enligt följande:

måndag - torsdag	14.00 - 21.30
fredag	14.00 - 17.00
lördag - söndag	11.00 - 18.00

Under fredagarna hålls dock snickeriet stängt. Den verksamhet som i korthet bedrivs på gården är dels kurser i samarbete med studieförbunden i navigation och möbelvård, dels den öppna verksamheten. Den öppna verksamheten innebär bl a, att man mot en avgift kan få

1. Tyvärr hade jag inte själv möjlighet att delta i ovan nämnda möte. Jag har dock fått det refererat av Båtsportgårdens personal samt av fältassistenten på socialförvaltningen.

tillgång till snickeriets verktyg och maskiner. Här kan man tillverka nytt eller laga gammalt. Personalen bistår med hjälp och specialkunskaper. Material får man dock hålla med själv. Exempel på maskiner som finns är sågklinga, rikt- och planhyvel, fräs, bandsåg, pelarborrmaskin, tryckluftsverktyg, handöverfräs, sticksåg, bandslipmaskin, vinkelslipmaskin, handcirkelsåg, varmluftspistol m m. I snickeriet finns även utrymme för jollebygge, förutsättningen är dock att man som båtbyggare köper en egen optimistjollesats. I gårdens lackrum kan man lacka och måla sina snickerier. I sin verksamhetsprofil är således gården inriktad på dem som har ett intresse för båt, skärgård, hav och snickeriarbeten. Men gården är även öppen för dem som vill ta en fika, äta mellanmål, se på TV eller spela spel. Besökarna har även tillgång till ett pingis- och biljardbord.

Båtsporgården lånar även ut lokaler och AV-medel till förenings- och annan mötesverksamhet.

Parallellt med arbetet på Båtsporgården från september till maj sker även underhålls- och ombyggnadsarbeten på Ellen (1). Från och med mitten av maj kan Ellen hyras för dagsutflykter eller flerdygnsseglingar i Stockholms skärgård. Ombord finns alltid en grundbesättning på tre personer från Båtsporgården. Under dagsutflykterna kan Ellen ta 49 passagerare och under flerdygnsseglingarna med övernattningar på skutan 17 passagerare. Under somrarna ligger Ellen vid Hustegaholm. Vintertid ligger skutan i Islingeviden.

Under somrarna ordnar personalen vid Båtsporgården lägerverksamhet i jollesegling vid Hustegaholm. I samarbete med Askrike segelsällskap har Båtsporgården även arrangerat en kurs i nybörjarsegling. Under juni och augusti genomförs skutsegling. Ombord på Ellen har då deltagarna möjlighet att lära sig seglingsteori och praktik, navigation, sjömaning, sjövätt m m.

---

1. För den som önskar data om Ellen hänvisas till Båtsporgårdens broschyr.

4.3. Båtsportgårdens personal

På Båtsportgården finns fyra heltidsanställda fritidsledare. Timanställd personal utnyttjas vid behov. Under verksamhetsåret 1986/1987 förbrukade Båtsportgården 1.875,5 extra fritidsledartimmar. I tabellen nedan kan vi se hur den timanställda personalen utnyttjas för olika aktiviteter på Båtsportgården.

Tabell 3 - Timanställd personal på Båtsportgården 1986 - 1987

Aktivitet	Timmar
Städning	326
Läger	134,5
Tall ship races	574
Hustegaholm	424
Övrigt	369

Totalt 1827,5

Som tabellen visar utnyttjas en stor del av den timanställda personalen under Båtsportgårdens sommarverksamhet.

En heltidstjänst har, utöver de fyra tjänster som finns på Båtsportgården, tillfälligt arbetat på gården under 1987.

4.3.1 Personalsituationen på Båtsportgården

Bakom Båtsportgårdens tillkomst står tre drivande fritidsledare, varav två fortfarande är kvar i tjänst. Profilerna bakom Båtsportgården är Anne Ljunggren, Thomas Gillbert och Anders Paulsen. Anders slutade på Båtsportgården under hösten 1987. Innan Rudbodagården profilerades arbetade Thomas och Anders där. På Rudbodagården arbetade även Carina Hedström och Urban Örtenberg. Anne arbetade som föreståndare på Skärsätra fritidsgård. I samband med Rudbodagårdens profilering, hösten 1984, flyttades Anne dit från Skärsättagården. Följden blev en övertalig person på Rudbodagården. Mellan Carina och Urban uppstod då ett problem om vem som skulle sluta. Carina fick behålla sin tjänst på en längre tjänstgöringstid än Urban, som erbjöds, vilket han även accepterade, en föreståndartjänst på en annan av kommunens fritidsgårdar. 1986 bytte Carina anställning med Birgitta Öberg vid Käppala fritidsgård. Sedan hösten 1987 har dock Birgitta varit tjänstledig. Under våren 1987 fick Båtsportgården en extra personalresurs, dock tillfälligt. Denna tjänst har Björn Warden innehaft. Björn har, sedan den extra personalresursen upphört, vikarierat på Birgittas tjänst. Sedan hösten 1987 har således Björn, Anne och Thomas varit i tjänst på Båtsportgården.

4.3.2 Personalens bakgrund

Av de tre fritidsledarna verksamma på gården idag är en kvinna. Medelåldern bland personalen är 34 år. En av personalen har fritidsledarutbildning. Samtlig personal har skepparexamen. Två av ledarna har VHF-certifikat och är utbildade fartygsmechaniker. En av ledarna

saknar tidigare erfarenhet från fritidsledaryrket, d v s före sin anställning vid Båtsportgården.

4.3.3 Personalens arbetshypotes

Arbetshypotesen bland personalen på Båtsportgården formulerades redan 1981 av Anne och Thomas. Detta i ett av de första förslagen om en kommunalt driven båtsportgård. Innebörden i hypotesen är att en profilerad verksamhet bättre än en vanlig traditionell fritidsgård lättare kan ge ungdomarna ett intresse att hålla fast vid, jobba för samt engagera sig i. (1)

4.4. Båtsportgården - en säsongsbetonad verksamhet

Båtsportgården är en säsongsbetonad verksamhet. Högsäsongen sträcker sig från maj t o m slutet av september. Detta framgår inte minst av tabeller på följande sida som visar personalens ackumulerade komputtag i slutet av augusti månad 1987.

Tabellen visar, att personalen i slutet av augusti har 499 komptimmar tillgodo. Denna ledighet samt semester tas ofta ut under hösten. Under hösten 1987 tog t ex personalen ut 304 komptimmar och 96 semesterdagar. Sommarverksamhetens intensitet leder följaktligen till att hösten på Båtsportgården blir en lågsäsong. Personalen själv betecknar verksamheten hösttid som ett nödvändigt ont. Verksamheten beskrivs som "Nyckelöppen". Personalen menar, att det efter sommarverksamheten helt enkelt inte finns någon kraft eller ork att hugga tag i verksamheten på Båtsportgården. Om denna verksamhet skulle fungera borde den enligt personalen planeras under sommaren men då är verksamheten ombord på Ellen i full gång.

---

1. Ur förslag till en kommunalt driven båtsportgård 1981-04-15, Thomas Gilbert och Anne Ljunggren.

Tabell 4 - Personalens kompletidighet under 1986/1987

Månad	Pålle	Björne	Thomas	Anne	Birgitta
1986	-16	+14,25	+27	+94	+10,25
1987					
Jan	-11,75	-9,25	-5,75	-1,25	+2,25
feb	+13,5	+25,75	-1	+11	-1,25
mars	+35,5	+23	-7,5	-10,5	+0,25
apr	+12,75	+23,75	+28	+26,75	-8
maj	+34,5	+32,5	+40,75	+3,5	-2
Juni	+34,5	+110	+34,75	+14,5	+123,5
Juli	+87	+83	+40,25	+138	-1,5
aug	+108,5	+191,5	-40,25	--	-8
	-20	+179,5	+21	-15,25	-10,75
sep	-61,25	+166,5	+21	--	-18
okt	-48,25	+135,75	+17,25	-6,75	--
nov	-66	+116,25	+3,25	-28,75	+25,25
dec	--	--	--	--	+11,5
					+10,25
					+12,5
					+11,25
					+3,5
					+1,5
					+0
					-8
					-18,75
					-36,75
					-36,75
					-11,5
					+0

4.5 Båtsportgårdens målsättning och riktlinjer

De yttre ramarna för Båtsportgården är som jag tidigare nämnt målen för fritidsgårdsverksamheten (se sid 12). Därutöver formulerar personalen verksamhetsmål i sin årliga verksamhetsplan. Dessa är riktlinjer i det dagliga arbetet på Båtsportgården (1).

Personalen har formulerat följande mål för sin verksamhet:

Ellen af Lidingö - grundläggande mål

att genom arbete och seglingar med Ellen ge deltagarna möjlighet att utveckla sin ansvarskänsla samt att ge dem insikt i vikten av hänsynstagande och samarbete,

att ge deltagarna kunskaper förknippade med båt, sjö, hav och skärgård.

Verksamheten kring Ellen omfattar underhålls- och ombyggnadsarbeten, sliptagning, lägerverksamhet och uthyrning av Ellen.

Optimistjollebygge - grundläggande mål

att lära ungdomar och vuxna att arbeta med hand- och elverktyg,

att på ett naturligt sätt och genom ett gemensamt intresse ge ungdomar och vuxna möjlighet att arbeta tillsammans,

att ge deltagarna insikt i vikten av samarbete och hänsynstagande.

Snickeriet - grundläggande mål

att ge båt- och snickeriintresserade Lidingöbor möjlighet att under handledning utnyttja ett fullständigt utrustat snickeri.

Studiecirklar, möten och temakvällar - grundläggande mål

att ge Lidingöborna tillfälle att träffas och utöva sitt maritima intresse i en trivsamt miljö,

att på förslag från besökarna anordna intressanta temakvällar med maritim anknytning.

Övrig verksamhet - grundläggande mål

att kunna erbjuda sysselsättning även för dem som inte vill arbeta med eget material,

---

1. Ur verksamhetsplanen för båtsportgården 1987

att intressera de ungdomar som besöker gården för sjösportverksamhet,

att ha en cafeteria som är öppen för dem som inte har ett maritimt intresse.

Lägerverksamhet och skutsegling

Här har personalen formulerat mål för de olika kurserna i relation till kursinnehållet. Målen är således att lära ut de för kursinnehållet relevanta kunskaperna i navigation, segling m m. Därför avstår jag från att återge målen här.

5. BÅTSPORTGÅRDENS VERKSAMHET 1984 - 1987

I det här kapitlet skall jag redogöra för Båtsportgårderna verksamhetsmässiga utveckling. Jag beskriver även kort personalens verksamhetsplaner inför framtiden enligt verksamhetsplanen för 1988.

5.1 Merkostnader för Båtsportgården

Enligt projektplanen för Båtsportgården var det tänkt att Rudbodagårdens profilering till en gård med båt- och sjösportprofil skulle ske inom ramen för befintliga personal- och driftmedel. Nedan följer en redovisning, baserad på uppgifter från fritidskontoret, över de merkostnader som uppstått i och med att Båtsportgården togs i drift hösten 1984. Beräkningarna har gjorts utifrån att verksamheten ej hade förändrats vid Rudbodagården d v s Båtsportgården. Kostnaderna har uppdelats på personal, material och inventarieköp och beloppen avser helårseffekter i 1987 års prisläge.

5.1.1 Merkostnader

- a) En heltidstjänst har, utöver de fyra tjänster som finns på Båtsportgården, tillfälligt arbetat på gården under 1987 (kostnad 150 tkr). Denna kostnad har finansierats genom omprioriteringar inom fritidsnämndens totala budget 1987 (främst fritidsgårdarna och viss del från central administration. Tjänsten kommer fr o m 1988 att återföras till fritidsgårdarna så denna personalresurs bör följaktligen betraktas som engångsanslag.
- b) Båtsportgården tillskötts fr o m 1985 800 lösa timmar att utnyttjas för timanställningar (kostnad 55 tkr). Detta tillskott har permanentats och finns i gårdens budget 1986, 1987 och 1988. Denna timresurs finansieras genom omprioriteringar från övriga fritidsgårdar.

5.1.2 Merkostnader material

Anslaget för material och främmande tjänster ökades kraftigt för gården. Ökningen har finansierats genom:

- a) Personalen övertog städuppgifter och "vinsten" tillfördes gårdens materialanslag (ca 40 tkr).
- b) Övertagande av uppgifter från övriga gårdar - gäller i huvudsak sommarläger (ca 90 tkr).
- c) Genom intäktsökning (ca 150 tkr) kunde gårdens materialanslag förstärkas med motsvarande belopp.

5.1.3 Merkostnader inventarieinköp/motsvarande

- a) Under 1984 inköptes snickeriutrustning till Båtsportgården för 100 tkr. Finansierades genom omprioriteringar inom delprogrammet fritidsgårdar.

- b) 1985 inköptes segelskutan Ellen för 300 tkr. Detta belopp tillfördes genom beslut av kommunfullmäktige under 1984.
- c) 1986 erhöles 50 tkr extra för inventarieinköp/motsvarande vid Båtsportgården. Beloppet tillfördes genom beslut av kommunfullmäktige.
- d) 1987 tillfördes, genom beslut av kommunfullmäktige, 15 tkr för inköp av pontonbrygga.

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att samtliga öknings av resurserna vid Båtsportgården, förutom punkt 3 b, c och d, finansierats antingen genom omprioriteringar inom fastställd budget för fritidsnämnden eller genom självfinansiering av Båtsportgården t ex genom en ökning av intäkterna.

5.2 Studiecirkelverksamheten

Alla studieförbund i Lidingö har erbjudits att lägga sina maritima cirklar på Båtsportgården. Sedan verksamhetsåret 1984/1985 bedriver Medborgar- och Vuxenskolan kurser på gården i navigation/vhf-certifikat och möbelrenovering. Under verksamhetsåret 1986/1987 bedrev studieförbunden 22,5 lektionstimmar i veckan på Båtsportgården. Det var en ökning med 10 timmar i veckan sedan 1984/1985. Nedan följer en tabell över antalet kurser och antalet deltagare i studieförbundens verksamhet på Båtsportgården under 1986/1987.

Tabell 6

Antalet cirklar, antalet deltagare samt antalet studietimmar på Båtsportgården 1986/1987.

	Kurser/ vecka	Antal deltagare	Timmar/ vecka
Vuxenskolan	5	40	12,5
Medborgarskolan	4	36	10
	9	76	22,5

Enligt uppgift från studieförbunden deltog ca 76 personer i kurser förlagda till Båtsportgården 1986/1987.

Sammanfattningsvis kan konstateras att studieförbunden sedan Båtsportgårdens start utökat sin verksamhet på gården. Enligt Båtsportgårdens personal skall verksamheten utökas ytterligare under 1988 med 5 timmar i veckan.

1. Läs mer om vilka som deltar i studieförbundens verksamhet på sid 29-30.

5.3 Optimistjollebygge

En satsning på Båtsportgården har varit jollebygge. Under första verksamhetsåret 1984/1985 byggde åtta barn mellan 10 och 13 år varsin optimistjolle. Båtsportgården byggde tre båtar och tre båtar påbörjades under våren 1985. Under 1986/1987 byggdes inga jollar på Båtsportgården. Detta trots att man i årets verksamhetsplan föresatt sig att bygga fyra optimistjollar. Tre jollar skulle, under personalens handledning, färdigställas av vuxna och ungdomar. Därutöver skulle besökare och ledare tillsammans bygga en optimistjolle som sedan skulle användas till utlåning, uthyrning och lägerverksamhet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att verksamheten att bygga optimistjollar legat nere sedan våren 1986. Enligt verksamhetsplanen för 1988 finns det heller inga planer på att återuppta denna verksamhet.

Besökarna erbjuds däremot att tillsammans med personalen iordningställa en segeljolle typ enterprise och sex optimistjollar som är Båtsportgårdens och avsedda för sommarlägret 1988.

5.4 Temakvällar

En annan satsning på Båtsportgården har varit temakvällar. Målet har varit att ungefär en gång per månad från februari till maj ha temakvällar i olika ämnen med en inbjuden föredragshållare. Under första och andra verksamhetsåret på Båtsportgården hölls genomsnittligt 8 föredrag av olika föreläsare. Under 1986/1987 hölls inga föredrag eller temakvällar på Båtsportgården. Verksamheten är dock tänkt att återupptas 1988. I verksamhetsplanen står det emellertid inte längre hur ofta temakvällar ska förekomma.

Sammanfattningsvis kan konstateras att temakvällarna på Båtsportgården uteblev under 1986/1987, men är planerade att återupptas under det kommande verksamhetsåret.

5.5 Jolleceter

I verksamhetsplanen för Båtsportgården 1987 finns planer på ett jolleceter. Enligt planerna skall dock verksamheten vid jolleceteret i huvudsak planeras av båtclubbarna. Tanken är att alla jolleseglare på ön ska kunna förvara sina jollar vid samma hamnanläggning. Vid hamnen ska det finnas jolleramp, omklädningsrum med duschar, upp-läggningsplatser för jollarna, förvaringsutrymmen, studierum samt cafeteria. Verksamheten ska bestå av praktisk träning, teoretisk undervisning, kappsegling och underhållsarbeten med jollarna. Svaret för jolleceteret ska alltså läggas på öns båtclubbar, men med stöd från Båtsportgården.

Under verksamhetsåret 1987 togs de första initiativen i riktning mot ett jolleceter, men verksamheten är ännu i sin linda. Någon tidsplan för när jolleceteret kan tänkas vara igång återfinns inte i verksamhetsplanen för Båtsportgården 1988.

5.6 Uthyrning av Ellen

Uthyrning av Ellen under maj - september omfattade 1986 och 1987 19 respektive 21 uthyrningstillfällen. Nedan följer en förteckning över hyrestagarna 1987. Det kan konstateras att det är endagarsutflykter som dominerar. Maj är den månad under vilken Ellen 1987 hyrdes ut vid flest tillfällen.

Tabell 8

Uthyrning av Ellen 1987

Tid	Hyrestagare
Maj	
18-22	8:a Hersby skola
23	Lidingö Norra sjöscouter
24	Rudboda områdesgrupp
25	Nallebjörnens fritidshem
25	IFK Gymnasterna
26	Folkpartiet
27	Ljunggårdens daghem
27	9:a Hersby skola
27	9:a Hersby skola
27	Danska ambassaden
Juni	
1	Lidingö ekonomikontor
2-3	Baggeby dagcenter
3	Högsätra skola
4	Lidingö stadsarkitektkontor
4	Stockbyförvaltningen
Augusti	
24	Conduktor AB
25	Lidingö Brandkår
September	
3	Hallstedt och Hwim
20	Hyresgästföreningen
22	Programgruppen

Personalen på Båtsportgården har genomfört en omfattande reklamkampanj bland skolorna på Lidingö. Dock utan att detta givit någon större respons, vilket framgår i tabellen ovan.

5.7 Skutsegling och lägerverksamhet

De tunga för Båtsportgården profilerande satsningarna är lägerverksamheten och skutseglingarna. Lägerverksamheten omfattade 1987 tre kurser och 18 dagar. Under året genomfördes 6 skutseglingar som totalt omfattade 63 dagar.

5.7.1 Lägerverksamhet

Sedan 1985 har Båtsportgården genomfört tre kurser i jollesegling för åldrarna 10-14 år. Verksamheten bedrivs dels av personalen vid Båtsportgården, dels med timanställd personal i samarbete med Askrike Segelsällskap. I tabellen nedan kan vi se hur denna verksamhet har utvecklats över tid.

	1985	1986	1987	1987	1988
				Max	Planerat antal deltagare
Antal deltagare					
Dagläger (1)	36	28	25	30	
Fortsättningskurs i segling	24	12	14	20	
Nybörjarkurs i segling	17	16	15	16	
	77	56	54	66	76

Tabellen visar att under sommaren 1987 utnyttjades 54 av de 66 platserna i ovanstående kurser, andelen outnyttjade platser var alltså 18%. Tabellen visar även att antalet platser i lägerverksamheten minskat. 6 platser har försvunnit från daglägret. Fortsättningskursen i segling har mist 4 platser. Sommaren 1985 var antalet deltagare 77 stycken mot 54 stycken sommaren 1987. Detta är en minskning med 30%.

Sammanfattningsvis kan konstateras att antalet kurser och antalet lägerdagar under sommaren 1985-1987 förhållit sig konstanta, d v s tre kurser på totalt 17 dagar. Antalet deltagare i ovanstående kurser har dock minskat med 30% under den aktuella perioden. Detta beror på dels outnyttjade platser, dels på att antalet kursdeltagare, för att underlätta undervisningen, reducerats.

Av tabellen framgår även att antalet deltagare i lägerverksamheten 1988 förväntas stiga. Detta beror på en ny satsning med halvdagsläger med plats för 2 x 15 deltagare. Dessa läger är planerade att genomföras med timanställd personal från Lidingö Jollicenter. Samtidigt genomförs enligt verksamhetsplanen för 1988 enbart ett läger mot tidigare två vid Hustegaholm. Det är fortsättningskursen i segling vid Hustegaholm som upphör. 1987 och dessförinnan genomförde timanställd personal 5 av de totalt 17 lägerdagarna. 1988 är 10 av de 16 lägerdagarna planerade att genomföras med timanställd personal.

1. Nybörjarkursen i segling arrangeras som dagläger i samarbete med Askrike segelsällskap. Lägret genomförs av timanställd personal från Askrike segelsällskap. Båtsportgårdens personal är endast inblandade i förberedelserna.

5.7.2 Skutsegling med Ellen

I tabellen nedan kan vi se hur skutseglingen utvecklas över tid.

Tabell 9

Antalet deltagare, antalet kurser samt antalet verksamhetsdagar ombord på Ellen 1985-1987.

År	Antal kurser	Antal dagar	Antal deltagare	Max antal deltagare
1985	2	13	34	--
1986	4	27	47	--
1987	6	63	79 (1)	88
1988	3	32		48

Vi ser att såväl antalet kurser som antalet deltagare ökade fram till 1987. Sommaren 1987 genomfördes totalt sex seglatser under 63 dagar, där 79 av de 88 möjliga platserna utnyttjades (1). Att antalet platser inte utnyttjades maximalt beror på att antalet deltagare i sommarens "morotssegling", vilken är till för dem som under vintern arbetat med fartyget, endast blev nio stycken mot ett planerat antal på 17 stycken. 1987 års program med Ellen visade sig emellertid att vara för tungt för personalen, med för få ledighetsdagar under sommaren, varför verksamheten nedbantats till att 1988 omfatta 32 dagar med plats för 48 deltagare.

1. Under sommaren 1987 seglade Ellen under 8 dagar med 17 deltagare från Växjö kommun, varför det faktiska antalet deltagare från Lidingö i seglingarna med Ellen var 62 personer.

6. BÅTSPORTSGÅRDENS BESÖKARE

I det här kapitlet skall jag redovisa resultaten från min studie av Båtsportgårdens besökare. Den bärande tanken, såsom redovisad i Båtsportgårdens projektbeskrivning, har varit att verksamhetsmässigt knyta samman Båtsportgården med segelskutan. Båtsportgårdens besökare har också förväntats arbeta med skutans underhålls- och ombyggnadsarbeten. I det här kapitlet skall jag belysa i vilken utsträckning som Båtsportgårdens besökare deltar i arbetet på och kring Ellen. Kapitlet kan därigenom sägas vara en utvärdering av Båtsportgårdens pedagogiska idé.

6.1 Besöks- och verksamhetstimmarnas fördelning mellan Båtsportgårdens olika aktiviteter

Under verksamhetsåret 1986-1987 har personalen redovisat 8.722 verksamhetstimmar och 2.749 besök. Verksamhetstimmarna och antalet besök fördelar sig enligt följande över verksamhetsåret:

Tabell 10 Antalet verksamhetstimmar och antalet besök på Båtsportgården under verksamhetsåret 1986-1987 samt fördelningen mellan olika aktiviteter:

	Andelen besök %	Andelen verksamhetstimmar %
Båtsportgården	74	56
Uthyrning samt underhåll av Ellen	13	12
Sommarverksamhet (läger/skutsegling)	13	32
	Antal besök	Antal verksamhetstimmar
	8.722	2.749

Tabellen visar att både andelen besökare och att andelen verksamhetstimmar domineras av Båtsportgården, d v s den verksamhet som bedrivs under september t o m maj månad. Båtsportgårdens sommarverksamhet har 13% av de redovisade besöken och 32% av de redovisade verksamhetstimmarna.

6.2 Besökare på Båtsportgården

Granskning av Båtsportgårdens besökare och den verksamhet som bedrivs under september t o m maj månad, har inriktats på de aktiviteter som förekommer kvällstid d v s snickeri, studie- och öppen verksamhet. Ett av mina syften har här varit att kartlägga besökargrupp-

pens fördelning mellan dem som besöker gården på egen hand respektive som studiecirkeldeltagare. Jag har även kartlagt besökarnas ålder och kön.

Jag har besökt Båtspportgården kvällstid vid ett flertal tillfällen. Under fyra kvällar har jag intervjuat besökarna. Sammanlagt har jag intervjuat 48 personer. Av dessa besökte 16 personer gården på egen hand. 32 personer besökte Båtspportgården som studiecirkeldeltagare. Det genomsnittliga besökarantalet kvällstid var 12 personer: 8 studiecirkeldeltagare och 4 personer i öppen verksamhet.

Enligt uppgift från studieförbunden är medelåldern i Medborgarskolans kurser på Båtspportgården 32 år. I Medborgarskolans kurser finns en viss överrepresentation av män. I Vuxenskolans kurser deltar huvudsakligen pensionärer. Könsfördelningen är här jämn enligt uppgift från förbundet.

Besökarna i öppen verksamhet bestod vid mina besök av 2-3 pojkar i 15 årsåldern som spelade biljard och 4-5 vuxna (över 18 år) som utnyttjade gårdens snickeri. Av besökarna i den öppna verksamheten var samtliga män.

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att Båtspportgårdens besökare kvällstid huvudsakligen består av studiecirkeldeltagare. Av besökarna var andelen deltagare i öppen verksamhet 33%. Det är vidare mycket få ungdomar under 18 år som besöker verksamheten kvällstid, i synnerhet den öppna verksamheten.

En anledning till det låga besökarantalet i den öppna verksamheten torde vara att det förekommer få arrangemang där. Jollebyggandet och tema-kvällarna har ju i stort sett legat nere sedan våren 1986.

6.3 Deltagare i Båtspportgårdens sommarverksamhet 1987

Under sommaren 1987 deltog sammanlagt 116 personer i Båtspportgårdens sommarverksamhet (1). I verksamheten vid Hustegaholm och i samarbete med Askrikesegelsällskapet deltog 54 barn mellan 9-14 år varav 37% var flickor. 62 personer seglade med Ellen. 42% av dessa var flickor. Totalt var könsfördelningen i Båtspportgårdens sommarverksamhet 1987 61% pojkar och 39% flickor. **Båtspportgårdens sommarverksamhet domineras således av män.**

I min studie av deltagarna i Båtspportgårdens sommarverksamhet har jag valt att koncentrera min studie på dem som deltagit i skutseglingarna. Detta då skutseglingarna är en av Båtspportgårdens pedagogiska grundvalar.

---

1. Ovanstående siffra är exklusive de 17 deltagarna från Växjö kommun.

6.3.1 Deltagare i 1987 års skutsegling

Under sommaren 1987 deltog jag vid flera tillfällen i verksamheten ombord på Ellen. Under tre dagar seglade jag med deltagarna i Tall ship races II. Därutöver deltog jag i skärgårdsseglingens sista tre dagar. Av skutseglingens 62 deltagare (som faktiskt var 61 då en person deltog i två seglatser) intervjuade jag 17 ombord på Ellen. De övriga har fått en postenkät hösten 1987. Totalt har enkäten besvarats av 48 personer dvs en svarsfrekvens på 79%. Bland de som besvarat enkäten var 42% flickor och 58% män vilket stämmer bra överens med könsfördelningen i deltagarförteckningen.

I den fortsatta resultatredovisningen kommer jag att benämna dem som seglat med Ellen under sommaren 1987 "besökare".

6.3.2 Besökarnas ålder

I tabell kan vi se hur besökarna fördelar sig mellan olika åldersklasser.

Tabell 11 Besökarnas fördelning mellan olika åldersklasser. Ellen 1987. Andelar i %.

	%
12-15 år	46
16-20 "	33
21-39 "	21
<hr/>	
N = 48	100%

Tabellen visar att av de som besvarat enkäten varierar åldrarna mellan 12-39 år.

6.3.3 Antalet besvarade enkäter av antalet möjliga

I tabell kan vi se i vilken omfattning som deltagare i olika typer av seglingar har besvarat i enkäten.

Tabell 12 Antalet besvarade enkäter av antalet möjliga. Ellen 1987.

	Antalet besvarade enkäter av antalet möjliga
<hr/>	
Tall ship races I+II	21 / 27
Skärgårdssegling	17 / 17
Morotssegling	3 / 8
Skärgårdsskeppar- utbildning	7 / 10
<hr/>	
Totalt	48 / 62

6.3.4 Besökarnas sysselsättning och boendeform

I följande tabell kan vi se de intervjuades sysselsättning.

Tabell 13 Besökarnas sysselsättning. Andelar i %. Ellen 1987.

	%
Grundskolan	46
Arbetar	19
Arbetslös	2
Gymnasieskolan	21
Annat	12
<hr/>	
N = 48	100%

Tabellen visar att en majoritet av besökarna går i grund- eller gymnasieskolan. Av dem som går i grundskolan läser 82% särskild matematik och 92% särskild engelska. Av gymnasieeleverna går 82% på 3- eller 4-årig teoretisk linje och 18% går en 2-årig yrkesinriktad linje.

I nästa tabell kan vi studera besökarnas boendeform.

Tabell 14 Besökarnas boendeform. Andelar i %. Ellen 1987.

	%
Hyreshus	6
Bostadsrätt	26
Villa/Radhus	68
<hr/>	
N = 48	100%

Tabellen visar att det är ett fåtal av besökarna som bor i hyreslägenhet.

6.3.5 Besökarnas tillgång till båt och tidigare erfarenheter av segling

I tabell 15 kan vi studera besökarnas tidigare seglingserfarenhet samt om man i familjen eller genom släkt och vänner har tillgång till båt. Vi kan också se om besökarna tidigare seglat med Ellen eller deltagit i något annat seglarläger.

Tabell 15 Besökarnas tillgång till båt och tidigare seglingserfarenheter. Andelar i %.

	%
Har tillgång till båt i familjen (som det går att sova i)	47
Har tillgång till segelbåt i familjen, jolle eller större	60

	%
Har ej båt i familjen eller tillgång till båt genom släkt och vänner	17
Ej seglat under somrarna -84, -85 och -86	35
Seglar 4 veckor eller mer under somrarna -84, -85 och -86	41
Seglat med Ellen tidigare	29
Deltagit i annat seglarläger än Båtsportgårdens -84, -85 och 86	46

Tabellen visar att det är 40% av besökarna som inte har tillgång till segelbåt i familjen. 63% av besökarna har ej heller tillgång till båt som det går att sova i, i familjen. Under perioden 1985-1986 är det 35% av besökarna som inte har seglat någonting.

Av tabellen framgår även att nära hälften av besökarna tidigare deltagit i någon form av seglarläger (dock ej Ellen) inom en treårsperiod.

6.3.6 Hur väcktes besökarnas seglingsintresse?

I tabellen nedan kan vi se att det oftast varit föräldrarna som besökarna uppgett intresserat dem för segling.

Tabell 16 Hur väcktes ditt intresse för segling. Ellens besökare 1987. Andelar i %.

	%
Förening	2
Föräldrar	46
Kamrater	19
Båtsportgården	6
Annat	27

N = 48	100%

6.3.7 Hur har besökarna rekryterats?

I tabellen nedan kan vi studera genom vilka kanaler som besökarna informerats och rekryterats till skutseglingarna.

Tabell 17 Hur fick du höra talas om Ellens sommarverksamhet.
Andelar i %.

	%
Jag blev informerad på fritidsgården	4
Jag fick information hem	60
Jag blev informerad av mina föräldrar	6
Jag blev informerad av mina kamrater	4
Annat	25
N = 48	100%

Vi ser att större delen av Ellens besökare informerats om Ellens verksamhet via den reklambroschyr över fritidsförvaltningens sommaraktiviteter som kommunen skickar hem till hushållen. Under rubriken "annat" är det flera som nämnt skolan. Besökarna har via skolan seglat med Ellen och därigenom blivit informerade om Ellens sommarverksamhet.

6.3.8 Besökarnas deltagande i Båtsportgårdens övriga verksamhet och i underhåll och skötsel av Ellen

I tabellen nedan kan vi se i vilken utsträckning som besökarna har varit aktiva i aktiviteterna på Båtsportgården respektive hjälpt till med skötsel och underhållsarbete på Ellen. Vi kan även se hur stor andel av besökarna som vid något tillfälle besökt Båtsportgården.

Tabell 18 Andelen av besökarna som deltagit i olika aktiviteter på Båtsportgården och/eller i skötsel och underhåll på Ellen.
Andelar i %.

	%
Har besökt Båtsportgården vid minst ett tillfälle	38
Har besökt Båtsportgården under vårterminen 1987	19
Har hjälpt till med skötsel och/eller underhåll av Ellen (vt -87)	10
Deltagit i optimistjollebygge (vt -87)	2
Deltagit i studiecirkel (vt -87)	8
Övrig verksamhet (vt -87)	2

Vi ser att det är en minoritet av dem som seglade med Ellen som hjälpt till med hennes skötsel och underhållsarbete. Detta speglas även i sommarens "morotssegling" där endast 9 av de 17 platserna utnyttjades. Tabellen visar även att det är en minoritet som besökt gården respektive deltagit i dess aktiviteter under våren 1987.

6.3.9 Det bästa och sämsta med Ellen

I en öppen fråga har jag låtit Ellens besökare redogöra för det bästa respektive det sämsta med Ellen. De positiva omdömena som huvudsakligen innebär sociala aspekter på Ellen som gemenskap och kompisanda överväger. Negativa synpunkter på Ellen rör däremot mer hennes seglingsegenskaper och utbildningens innehåll. Här nedan följer några av de vanligaste negativa och positiva kommentarerna om Ellen.

Det bästa med Ellen:

- * Kompisarna, kamratandan och seglingen.
- * Att komma ut till sjöss fast man inte har tillgång till egen båt.
- * Man blir ett stort gäng allihopa. Ledarna är inga extra föräldrar.
- * Kunniga och trevliga ledare.
- * Att alla får ta ansvar för allt.
- * Att det finns kvinnliga ledare.

Det sämsta med Ellen:

- * Få aktiviteter för vuxna.
- * Hon seglar inte speciellt bra.
- * För lite arbete, för mycket dötid. Man lärde sig för lite om segling.
- * För länge i hamn.
- * Att ledarna inte kan hålla sams och att de inte har någon ledarvilja.
- * Knapphänt med utbildning och sjömanskap ombord.

Ellens äldre besökare har oftare än de yngre lämnat kritiska omdömen om utbildningen ombord på Ellen. De yngre har däremot oftare betonat det positiva i kamratandan och gemenskapen på Ellen. Kanske är det så att de yngre är mer inriktade på det sociala livet ombord medan de äldre är mer inriktade på att lära sig segla samt att utbilda sig i navigation och sjömanskap.

6.3.10 Vad vill besökarna att Lidingö stad skall satsa på för typ av fritidsaktiviteter?

I tabell kan vi se vilken typ av aktiviteter som Ellens besökare tycker att de förtroendevalda skall satsa på.

Tabell 20 Vad vill Ellens besökare att Lidingö stad skall satsa på för typ av fritidsaktiviteter. Andelar i %.

	%
Naturen, sjöar, vattendrag och strövområden	42
Kommunala musikskolan	17
Simhallar	13
Sport- och idrottsanläggningar	33
Teatrar och museer	13
Bibliotek	19
Föreningsverksamhet	19
Verksstadslokaler där man själv kan arbeta med tillverkning och reparation	10
Musik eller dansställen	29
Fritidsgårdar	10
Båtverksamhet typ Båtsporgården	56
Annat	12

Här har besökarna kunnat kryssa för högst tre alternativ. Vi ser att Ellens besökare är mest intresserade av att politikerna satsar på båtverksamhet typ Båtsporgården samt att fritidssatsningar riktas mot naturen, sjöar, vattendrag m m. Noteras bör det låga intresset bland Ellens besökare för satsningar på vanlig fritidsgårdsverksamhet.

6.3.11 Besökarnas övriga fritidsvanor

75% av Ellens besökare är föreningsmedlemmar. 40% är medlemmar i idrottsförening och 50% är medlemmar i annan förening än idrott.

73% av medlemmarna i idrottsförening var aktiva minst en gång i veckan under våren 1987. 29% av medlemmarna i annan förening än idrott var aktiva minst en gång i veckan under samma period.

I tabellen kan vi se om besökarna tillhör dem som regelbundet besöker någon av kommunens fritidsgårdar.

Tabell 19 Andelen av besökarna som besöker fritidsgård.
Ellens besökare i %.

	%
Aldrig	63
1-2 gånger i månaden	23
3-5 "-	4
6-10 "-	2
11 gånger i månaden eller mer	8
—	
N = 48	100%

14% av Ellens besökare besöker kommunens fritidsgårdar 3 ggr/mån eller mer. Det verkar således inte vara några traditionella fritidsgårdsbesökare som seglar med Ellen. Deltagarna i Ellens seglingsverksamhet är mer aktiva inom föreningslivet än inom kommunens fritidsgårdsverksamhet.

6.4 Båtsportgårdens besökare. En sammanfattning:

- * Båtsportgården besöks kvällstid huvudsakligen av studiecirkeldeltagare dvs 67%. Det är få som besöker verksamheten på egen hand dvs är aktiva i den öppna verksamheten i synnerhet ungdomar.
- * Båtsportgårdens sommarverksamhet domineras av män/pojkar. Totalt var andelen flickor 39% bland dem som deltog i sommarverksamheten 1987. I lägerverksamheten var andelen flickor 37%. Andelen flickor som deltog i skutseglingen var 42%.
- * 79% av dem som seglat med Ellen 1987 har besvarat en enkät. Av denna har bl a följande framkommit om de som seglade med Ellen:
  - 79% var under 21 år.
  - 67% gick i grund- eller gymnasieskola. 82% av gymnasieskoleeleverna gick på 3- eller 4-årig teoretisk linje. Av grundskoleeleverna läste 82% särskild matematik och 92% särskild kurs i engelska.
  - 94% hade bostadsrätt eller villa/radhus som boendeform.
  - 47% har tillgång till båt (som det går att sova i) i familjen. 60% har tillgång till segelbåt, jolle eller större i familjen.
  - 60% har rekryterats till seglingsverksamheten via den information om sommaraktiviteter som fritidsförvaltningen distribuerar till hushållen.
  - 10% har hjälpt till med förberedelsearbetet med Ellen.
  - 81% har ej deltagit i några aktiviteter på Båtsportgården våren 1987.
  - Det bästa med Ellen är gemenskapen och kamratandan.
  - Den sämsta med Ellen är utbildningens uppläggning samt skutan seglingssegenskaper.
  - 75% är föreningsmedlemmar. 40% är medlemmar i idrottsförening och 50% är medlemmar i annan förening än idrott.
  - 14% har besökt kommunens fritidsgårdar tre gånger i månaden eller mer våren 1987.
  - 52% tycker att politikerna skall satsa på båtverksamhet typ Ellen.
  - 10% tycker att politikerna skall satsa på vanlig fritidsgårdsverksamhet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att Båtsportgårdens pedagogiska idé om att deltagarna skulle hjälpa till med det praktiska arbetet med Ellen är långt ifrån förverkligad. Endast 10% av de som seglade med Ellen 1987 hade deltagit i förberedelsearbete på skutan.

7. SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION

Jag har på uppdrag av fritidsförvaltningen i Lidingö granskat Båtsportgården i Rudboda. Båtsportgården, som är en profilerad fritidsgård, har drivits på försök sedan hösten 1984. Båtsportgården drivs även sedan 1986 som en självständig ekonomisk enhet. Den bärande tanken med Båtsportgården har varit dels en gård inriktad på båt- och sjösportaktiviteter. Dels att gårdsbesökarna ska arbeta på/med en segelskuta. Verksamheterna kring gården och skutan ska vara intimt sammanvävda och komplettera varandra.

Motiven bakom Båtsportgårdens tillkomst har bl a varit personalens erfarenheter från traditionell fritidsgårdsverksamhet. Här har personalen upplevt att fritidsgårdarna i stor utsträckning besöks av ungdomar som har svårigheter att hitta meningsfull och utvecklande fritidssysselsättning. Trots att gårdarna har ett brett och allmänt utbud av aktiviteter har personalen ofta erfarit att de inte lyckats få dessa ungdomar intresserade och engagerade för en viss verksamhet. I stället har det varit vanligare att ungdomarna använt fritidsgården som värmestuga. Mot denna bakgrund har personalen formulerat en arbetshypotes. Denna innebär ett antagande om att man genom att profilera verksamheten hårdare lättare kan ge ungdomarna (med avseende på ovan nämnda fritidsgårdsbesökare) ett intresse att hålla fast vid, jobba för och engagera sig i. Ett annat motiv bakom Båtsportgårdens tillkomst har varit att denna ansetts innebära unika möjligheter att förverkliga många av de mål som finns i fritidsgårdarnas målsättning: Främja initiativ, aktivitet, ansvarstagande m m.

Verksamheten vid Båtsportgården har, förutom några kapitalinvesteringar förutsatts ske inom ramen för befintliga drift- och personalmedel. Att Rudbodagården togs i anspråk till Båtsportgården motiverades bl a av det låga besökarantalet kvällstid.

De centrala frågeställningarna i utvärderingen har varit?

- * Vilka besöker verksamheten?
- * Hur har verksamhetens pedagogiska idé fallit ut?
- * I vilken utsträckning utnyttjas verksamheten?
- * Hur förhåller sig en profilerad verksamhet till de lokala behoven?

Utvärderingsuppdraget har omfattat tre månader i effektiv arbetstid och pågått under perioden juni 1987 t o m februari 1988.

7.1 Båtsportgårdens besökare

Föreliggande utvärdering är delvis baserad på en granskning av Båtsportgårdens besökare. Härigenom har jag dels kunnat belysa i vilken utsträckning som verksamheten utnyttjas dels har jag kunnat beskriva besökarna med avseende på kön, ålder, fritidsintressen, båtintressen m m.

Sammanfattningsvis har studien av Båtsportgårdens besökare givit följande resultat.

* Det finns ett intresse bland barn och ungdomar för Båtsportgårdens läger och skutseglingar. Däremot har det visat sig svårt att få ungdomarna intresserade av skötsel och underhållsarbetet på Ellen (1). Det är mycket få besökare, i synnerhet ungdomar, som på egen hand besöker Båtsportgårdens öppna verksamhet eller snickeri. Båtsportgårdens besökare består huvudsakligen av vuxna studiecirkeldeltagare.

7.1.2 Arbetshypotesens relevans

Båtsportgården besöks alltså av mycket få ungdomar (under 18 år). Hur ska vi då ställa oss till personalens antagande att en hårdare profilerad fritidsgård lättare än en fritidsgård med ett brett och allmänt utbud kan ge ungdomarna ett intresse att hålla fast vid, engagera sig i och jobba för.

För det första kan man fråga sig om Båtsportgårdens profilering till sin karaktär är särskild ungdomsbetonad. Kurserna i möbelrenovering, navigation och VHF-certifikat attraherar förmodligen mer äldre än yngre. Traditionell studiecirkelverksamhet har dessutom aldrig i någon större utsträckning sysselsatt ungdomar. Om Båtsportgårdens kurser i framtiden skall dra till sig fler ungdomar måste man förmodligen tänka om både vad gäller kursernas innehåll och former.

En annan orsak till att det är få ungdomar som besöker den öppna verksamheten samt snickeriet torde vara att det förekommer få program och aktiviteter där. Jollebyggandet och temakvällarna har t ex legat nere sedan våren 1986. Personalen själva säger att den öppna verksamheten fungerar dåligt och att detta är en följd av bristande tid och personalresurser. Personalen säger; Om verksamheten ska fungera borde den planeras under sommaren men då är vi upptagna av läger och skutsegling. På hösten tillkommer efterarbetet på Ellen. Hösten är även den tid då komplement och semestrar ska tas ut. Följden blir att gården blir dåligt bemannad. Detta drabbar främst den öppna verksamheten. Den blir nyckelöppen men inte så mycket mer.

Vi vill påpeka att en större satsning på den öppna verksamheten är möjlig även med dagens knappa resurser.

En konsekvens av att inte personalen satsat på den öppna verksamheten är att Båtsportgårdens programutbud i dag domineras av kurser. Detta har gjort gården skollik. Jag redovisade i inledningskapitlet att gårdarnas öppna verksamhet med dess allmänna och fria karaktär motiverats av att inte alla ungdomar attraheras av föreningslivets mer specialiserade och kravfyllda aktiviteter. Jag redovisade även att de

---

1. Detta gäller för- och efterarbetet på Ellen. Däremot har det inte varit några svårigheter att under seglingens gång få med ungdomarna i arbetet på och med skutan.

ungdomar som besöker fritidsgård ofta, tenderar att ha en expressiv fritidsstil. Dessa ungdomar söker sig ofta till fritidsaktiviteter som utmärks av:

- * Aktiviteten är så organiserad att deltagarna stimuleras till att koncentrera sig på omedelbara belöningar och mål.
- * Aktiviteten är löst organiserad.
- * Aktiviteten är kravlös.
- * I aktiviteten får man göra vad man vill.

Båtsportgårdens profilering har dock inneburit en minskad satsning på den öppna verksamheten samt att de mer strukturerade och målinriktade aktiviteterna utökats. Detta har personalen motiverat med att de traditionella fritidsgårdsbesökarna lättare skulle få ett intresse, att engagera sig i, hålla fast vid, jobba för. Mycket talar dock för att en satsning på de traditionella gårdbesökarna förutsätter en bred öppen verksamhet varifrån ungdomarna kan slussas in i de mer strukturerade aktiviteterna.

Den pedagogiska modellen för fritidsgårdsverksamheten är att slussa in ungdomarna från den öppna verksamheten till grupp- och klubbverksamhet. Det klassiska problemet på de flesta fritidsgårdar är därför ungdomarnas tendens att hellre dra omkring i öppen verksamhet (använda gården som värmestuga) hellre än att sysselsätta sig i mer strukturerade och målinriktade aktiviteter. På de flesta fritidsgårdar pågår därför en ständig kamp mellan ungdomarnas krav på att få vara ifred och fritidsledarnas försök att stimulera till engagemang. Åtskilliga studier har dock visat att blir gårdsverksamheten alltför kravfylld och skollik lämnar de traditionella gårdbesökarna gården. Det finns dock försök som visar att en hårdare strukturerad och målinriktad verksamhet även kan åtföljas av ett större engagemang från ungdomarna. Dessa försök har dock ofta byggts på en väl utarbetad pedagogisk strategi både vad gäller rekrytering av besökare (ofta med inslag av uppsökande verksamhet) samt pedagogiska strategier för hur ungdomarna kan inlemmas i verksamheten (1).

Sammanfattningsvis kan konstateras att om Båtsportgårdens personal i enlighet med sin arbetshypotes syftar till att nå de ungdomar som har "svårigheter att hitta meningsfull utvecklande fritidssysselsättning" måste de med största sannolikhet satsa mer på den öppna verksamheten. Likaså bör de utarbeta en pedagogisk modell för hur dessa ungdomar ska rekryteras samt inlemmas i gårdens mer strukturerade aktiviteter.

I detta sammanhang kan nämnas att Skeppsgården i Danderyd, som drivs på ett liknande sätt som Båtsportgården i Lidingö, tonat ner sin maritima inriktade gårdsverksamhet. Detta då det visat sig svårt att rekrytera nya besökare till gården. Skeppsgården har funnits sedan 1975. 1987 lät man emellertid gårdsverksamheten bli mer traditionell

---

1. Här kan nämnas "Låt tusen stenar rulla" projektet i Göteborg och "Gårdsdemokrati" projektet i Stockholm.

igen med diskon, filmvisning, pingis m m. Sjösportaktiviteterna är idag några av de aktiviteter som gårdsbesökarna kan välja mellan.

Vi kan alltså konstatera att både i Danderyd och i Lidingö har erfarenheterna visat att det är svårt att rekrytera ungdomar till de profilerade båtsportgårdarna.

7.2 Läger och skutsegling

Vad gäller uthyrningen av Ellen har personalen rapporterat att man trots en omfattande reklamkampanj inte lyckats intressera öns skolor i den omfattning man önskat.

I sommarens läger och skutseglingar deltog sammanlagt 116 personer (1). 61% av dessa var pojkar. Båtsportgårdens sommarverksamhet domineras således av män/pojkar. Andelen flickor i seglarlägren var 37%. Könsfördelningen bland dem som seglade med Ellen var mindre ojämn, där var andelen flickor 42%.

I lägerverksamheten utnyttjades 54 av de 66 platserna, alltså en 82%-ig täckning. Platserna i sommarens skutsegling (exklusive deltagarna från Växjö kommun) med Ellen utnyttjades till 90%.

Föreliggande studie innehåller en enkätundersökning bland dem som seglade med Ellen (dock ej deltagarna från Växjö kommun). Här har jag haft möjlighet att bli studera i vilken utsträckning som deltagarna även varit aktiva i skötsel och/eller underhåll på Ellen och/eller om de varit aktiva i Båtsportgårdens övriga verksamheter. Jag har även studerat i vilken utsträckning som traditionella gårdsbesökare omfattas av skutseglingen. Svarfrekvensen i undersökningen var 79%. Studien har bli givit följande resultat:

- * 38% av deltagarna hade vid något tillfälle under 1986/1987 besökt Båtsportgården. 10% hade besökt gården under våren 1987. 10% hade någon gång hjälpt till med skötsel och underhållsarbete på Ellen. 2% hade besökt snickeriet. 8% hade deltagit i Båtsportgårdens studiecirkelverksamhet. 3% hade deltagit i den övriga verksamheten på gården.
- * 53% hade inte tillgång till båt i familjen (stor nog att sova i). 40% hade inte tillgång till segelbåt, jolle eller större båt i familjen. 46% hade tidigare deltagit i någon form av seglarläger.
- * 60% hade rekryterats till verksamheten via den reklambroschyr som fritidsförvaltningen skickar till hushållen. 4% hade rekryterats via sin fritidsgård.
- * 14% hade under våren 1987 besökt kommunens fritidsgårdar 3 gånger eller mer i månaden. 75% var föreningsmedlemmar. 40% var medlemmar i idrottsförening. 75% av dessa var aktiva minst en gång i veckan. 50% var medlemmar i annan förening än idrott. 29% av dessa var aktiva en gång i veckan.

---

1. Ovanstående siffra är exklusive de 17 deltagarna från Växjö kommun.

* 6% hade hyreslägenheter som boendeform. De övriga bodde i radhus eller villa. Av de som gick på gymnasiet läste 82% på tre- eller fyraårig teoretisk linje. 18% gick på en tvåårig praktisk eller teoretisk linje. Av grundskoleeleverna läste 82% särskild matematik och 92% läste särskild kurs i engelska.

* Deltagarna var genomgående positiva till sina erfarenheter ombord på Ellen. De tycker även att de förtroendevalda ska prioritera båtverksamhet framför en rad andra fritidsaktiviteter, däribland fritidsgård.

Undersökningen har visat att det är svårt att få med besökarna i skötsel och/eller underhåll på Ellen. Likaså är det få av dem som seglade med Ellen som deltagit i aktiviteterna på Båtsportgården. Att det är svårt att engagera ungdomar/vuxna i underhållsarbetet visar bl a sommarens "morotssegling", där endast 9 av de 17 platserna utnyttjades.

Här är det dock viktigt att påpeka att detta gäller för- och efterarbetet på skutan. Däremot var det inga svårigheter att engagera ungdomarna i arbetet på/med skutan under seglingens gång.

Sammanfattningsvis kan konstateras att en av projektets bärande tankar, dvs att gårdsbesökarna ska använda sina på gården förvärvade teoretiska och praktiska kunskaper vid arbetet på och vid seglingen med skutan har varit svår att förverkliga. En anledning härtill kan vara det fysiska avståndet mellan gården och skutan. Detta gör att gårdsbesökarna inte på ett naturligt sätt kan slussas via gården över till skutan. Men även i Stockholm och Danderyd, där skeppsgårdarna ligger i närheten av skutorna har det varit problematiskt att få med gårdsbesökarna i arbetet och verksamheten med skutorna. Även om Båtsportgården skulle få lokaler och därmed gårdsverksamheten närmare skutan kan vi således tänka oss att det även framledes kommer att bli svårigheter att sammanbinda gård och skuta via besökarna till en verksamhet.

Studien visar även att det var få av dem som seglade med Ellen som besöker kommunens fritidsgårdar regelbundet. 14% har under våren 1987 besökt fritidsgård 3 gånger eller mer i månaden. 4% har uppgett att de via sin fritidsgård rekryterats till seglingen. Jag har tidigare nämnt att ett av motiven bakom Båtsportgårdens tillkomst var att stimulera de traditionella gårdsbesökarna till ett intresse att engagera sig i, jobba för och hålla fast vid. Om Båtsportgårdens satsningar på skutsegling framledes i större utsträckning ska komma de traditionella gårdsbesökarna tillgodo krävs det förmodligen ett större samarbete med de övriga fritidsgårdarna på ön. Vidare tror jag att besökarna i större utsträckning måste rekryteras från gårdarnas öppna verksamhet. Likaså kan en satsning på Båtsportgårdens egna öppna verksamhet förbättra rekryteringen av gårdsbesökare till skutseglingen.

En ambition bland personalen har varit att prioritera dem som inte har tillgång till båt i skutseglingarna. Resultaten visar, att nära hälften av dem som seglade med Ellen ej har tillgång till båt, om krav ställs att båten ska vara så pass stor så att det går att sova i den.

7.3. Hur förhåller sig en profilerad verksamhet till de lokala behoven

Vår studie har visat att Rudboda är ett av de tonårstättaste stadsdelarna i Lidingö. Det bor 476 ungdomar mellan 13-18 år i gårdens närområde. I studien har framkommit att det råder delade meningar om dessa ungdomar är i behov av en fritidslokal i Rudboda eller ej. Flera ungdomar i Rudboda har t ex skrivit under en lista med önskemål om en fritidslokal i Lidingö. Även polisen bedömer, mot bakgrund av höstens ungdomsproblem och samtal med ungdomar och föräldrar i Rudboda, att området är i behov av en fritidsgård.

Mot bakgrund av ovanstående kan man ställa sig frågan; Vilket ansvar har personalen på Båtsportgården för ungdomarnas fritid i Rudboda? Vilka/vems intressen och behov ska ligga till grund för Båtsportgårdens verksamhet? I ovanstående avseende har jag funnit en del oklarheter. Om Båtsportgården betraktas som en fritidsgård har den enligt målen för fritidsgårdsverksamheten följande funktion att fylla i förhållande till sitt närområde: "Utifrån lokala behov fungera som ett naturligt centrum i grannskapet för alla åldrar, dock i första hand för barn och ungdom". Detta kan ställas mot att Båtsportgården idag bedriver en verksamhet som huvudsakligen prioriterar vuxna.

I Båtsportgårdens verksamhetsplan står dock ingenting om att barn och ungdomar ska prioriteras i verksamheten. Där står att Båtsportgården syftar till att ge lidingöborna tillfälle att träffas och utöva sitt intresse i en trivsam miljö.

Det finns således en motsättning mellan Båtsportgårdens övergripande målsättning och de mål som personalen själva formulerat för sin verksamhet. Detta är enligt min uppfattning inte tillgodo för verksamheten.

Idag riktas det från olika håll, bl a polisen, vissa föräldrar och ungdomar i Rudboda, förväntningar på att Båtsportgårdens resurser i större utsträckning skall komma rudbodaungdomarna till godo. Att så är fallet beror enligt min mening på att det inte riktigt klart har framgått vilka behov och intressen det är som skall ligga till grund för Båtsportgårdens verksamhet. Båtsportgården bör därför få en klarare målsättning. Av denna bör framgå om Båtsportgården är en generell fritidssatsning på lidingöborna i allmänhet, utan prioriterande målgrupper, eller om Båtsportgården ska verka i enlighet med den målsättning som idag finns för fritidsgårdarna i Lidingö.

Rudbodagårdens profilering till en båtgård har bl a motiverats av att det lokala intresset/behovet hos rudbodaungdomarna av en fritidsgård är litet. Föreliggande studie har dock visat att det råder delade meningar om så är fallet. Bästa sättet att få svar på ovanstående fråga är i mitt tycke att genomföra en enkätundersökning bland rudbodaungdomarna. Frågorna bör vara så formulerade att man dels erhåller en kartläggning av ungdomarnas fritid. Då har man möjlighet att identifiera ett behov, även om inte detta är uttalat bland ungdomarna. Av undersökningen kan det t ex framkomma att en grupp ungdomar tillbringar sin fritid på ett mindre lämpligt sätt. Detta bör i så fall ställas mot fritidsgårdarnas funktion att "motverka social

utslagning och i ökad utsträckning arbeta med i samhället passiva och eftersatta grupper"... Dels kan man i undersökningen fråga om ungdomarna är intresserade av en fritidsgård i Rudboda. Enkätundersökningen kan sedan ligga till grund för om Båtsportgårdens resurser i större utsträckning ska riktas till närområdet eller om intresset/behovet där för en fritidsgård är så litet att det är motiverat att Båtsportgården riktar in sig på andra intressegrupper.

7.4. Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet

Båtsportgården drivs på försök sedan 1986 som en självständig ekonomisk enhet. Det har under utvärderingens gång framförts önskemål från tjänstemän och förtroendevalda att jag ska bedöma effekterna av den nya budgeteringsordningen på Båtsportgården.

Syftet med den nya budgeterings- och beslutsordningen har varit att öka personalens ansvar över gårdens drift. Gården har tilldelats ett öppet driftanslag och intäkterna har fått användas till finansiering av driften.

Fritidskontoret har hoppats uppnå följande effekter med detta system:

- att varje fritidsgård kan fungera som en självständig enhet med betydligt större möjligheter än idag att anpassa verksamheten till behovet i upptagningsområdet,
- att ökat ansvar och större befogenheter inverkar stimulerande på gårdspersonalen,
- att kommunens resurser härigenom utnyttjas på ett effektivare sätt,
- att berörd personal måste utbildas i kommunalkunskap, budgetarbete och personaladministrativa frågor.

Till att börja med kan vi konstatera att personalen inte genomgått någon utbildning i ovanstående frågor som en följd av att gården blev en självständig ekonomisk enhet.

Personalen själva säger att den nya budgeterings- och beslutsordningen inneburit en större ekonomisk insikt samt ett större intresse för hur gårdens resurser används. Samtidigt innebär det dock betydligt mer administrativt arbete för personalen på gården. Personalen tycker inte att det framkommit några klara direktiv om hur överskottet ska disponeras.

Ett syfte med att gården fungerar som en självständig ekonomisk enhet är att man därigenom hoppats förbättra verksamhetens anpassning till behovet i upptagningsområdet. Härigenom skulle kommunens resurser komma att användas på ett effektivare sätt. Eftersom det för närvarande inte finns en tydlig och klar målsättning för vilka behov och intressen det är som ska ligga till grund för Båtsportgårdens verksamhet går det inte att uttala sig i ovanstående fråga. Därigenom kan vi heller inte bedöma om kommunens resurser används på ett effektivt sätt eller inte. Detta bekräftar än en gång vikten av att entydiga mål och riktlinjer för Båtsportgårdens verksamhet arbetas fram.

Som framgår av ovan är det alltså svårt att uttala sig om den nya budgeterings- och beslutsordningens effekter. Detta försvåras ytterligare av att det inte finns någon förstudie av hur Båtsportgården fungerade innan den nya driftsformen togs i bruk.

Utfallet av att driva Båtsportgården som en självständig ekonomisk enhet ska ligga till grund för om även de övriga fritidsgårdarna i Lidingö ska drivas som självständiga ekonomiska enheter. Vi har emellertid kunnat konstatera att det är svårt att bedöma effekterna förutom att personalen är positiva till den nya ekonomiska ordningen. Här kan även påpekas att även om det gått att klarlägga effekterna av den nya budgeterings- och beslutsordningen på Båtsportgården finns det ingenting som säger att dessa resultat skulle vara generaliserbara till de övriga gårdarna. Om flera gårdar däremot hade deltagit i projektet skulle det tydligare ha framkommit vilka generella effekter som projektet med den nya driftsformen haft.

LITTERATURFÖRTECKNING

Blomdahl/Elofsson, Fritidsaktiviteternas kumulativitet, En prövning av en generell hypotes, 1985, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Stockholms fritidsförvaltning

Blomdahl/Elofsson, Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna - en studie av årskurserna 1-9, 1987, Eskilstuna kommun

Blomdahl/Elofsson, Vilka faktorer förklarar barns och ungdomars deltagande i fritidsutbudet, 1988, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Stockholms fritidsförvaltning

Blomdahl/Elofsson, Avståndets betydelse för deltagande i fritids- och kulturaktiviteter, 1987, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Stockholms fritidsförvaltning

Johansson K.E, Ungdom, Fritid, Kultur - en bok om ungdoms- och fritidsgårdar, 1976, Bo Cavefors bokförlag.

SOU 1947:12, Ungdomens fritidsverksamhet, Ungdomsvårdskommitténs betänkande del IV

FÖRSLAG TILL INRÄTTANDE AV BÅTSPORTGÅRD

Inledning

Det har i Lidingö kommun, under flera år, förts diskussioner om hur kommunen skulle kunna erbjuda en verksamhet som kan tillgodose lidingöbornas intresse för båtar och sjö.

Under denna tid har flera förslag presenterats, som skulle kunna tillgodose detta intresse. Dessa förslag har dock av olika anledningar (främst ekonomiska och lokalmässiga) ej kunnat genomföras.

Nedanstående förslag, som till största delen innebär en omfördelning av nuvarande resurser, löser både de ekonomiska och lokalmässiga problemen. Huvudtanken med detta nya båtgårdsförslag är dels att profilera om nuvarande Rudbodagården till en fritidsgård med båt- och sjösportsprofil, dels att båtgårdsbesökarna praktiskt skall arbeta på/med en segelskuta förlagd till Hustegaholm. Bägge dessa verksamheter skall vara intimt sammanvävda och komplettera varandra.

Målsättning

Verksamheten vid en båtgård erbjuder unika möjligheter att förverkliga många av de mål som finns i fritidsgårdarnas målsättning. Nämnas kan "Främja initiativ, aktivitet, engagemang, gemenskap och förmåga till samarbete" och "Ge medinflytande och medansvar i verksamhetens uppläggning och genomförande".

Förmåga till samarbete mellan båtgårdsbesökarna kommer att prövas och utvecklas under de seglingar som kommer att genomföras. Medinflytande och medansvar kommer bli att tillgodoses via det båtgårdsråd som är tänkt att inrättas.

Föreningslivet bör, på ett naturligt och smidigt sätt, kunna knytas till denna typ av verksamhet. Därmed skulle möjligheterna öppnas för att "slussa" båtgårdsbesökarna in i föreningsverksamhet.

Vidare torde det, på ett konstlat sätt, vara möjligt att blanda vuxna och ungdomar i en båtgårdsverksamhet.

Detta är exempel på hur man i en båtgårdsverksamhet kan förverkliga några av de övergripande målen i vår målsättning.

Verksamhet

Den bärande tanken är, som ovan redovisats, att Rudbodagården skall profileras och att den verksamhetsmässigt knyts samman med en segelskuta vid Hustegaholm. Skutan skall vara en träskuta som, av bl a pedagogiska skäl, är seglingsfärdig redan första året.

Verksamheten skall bedrivas så att den vintertid till största delen är förlagd till Rudbodagården och den "is- och snöfria tiden" är förlagd till Hustegaholm.

Profileringen av Rudbodagården innebär att, i stort sett, hela dess verksamhet kommer att ges inriktning mot båtgårdsverksamhet.

Av den nuvarande verksamheten vid fritidsgården kommer i huvudsak endast den öppna eftermiddagsverksamheten att kvarstå. Detta kommer dock inte att innebära att någon av gårdens nuvarande besökare kommer att utestängas. Det kommer i framtiden naturligtvis även att finnas möjligheter att komma in och fika, spela biljard etc kvälltid. Även det integrerade fritidshemmet, som redan finns på gården, kommer i framtiden att kunna bedriva sin verksamhet som tidigare.

Verksamhetsmässigt finns det nästan obegränsade utvecklingsmöjligheter på en båtgård. Nämnas kan kurser och studiecirklar med maritim anknytning såsom:

Navigation	Segelsömnad
Natur- och miljövård	Båtbyggnad
Träarbeten	Sjömaningskurser
Båt- och sjövätt	Lär känna din skärgård

Rudbodagården har idag utmärkta lokaler för denna typ av kurser.

Även båtarbete av olika slag kan genomföras på Rudbodagården. Tanken är att bygga om nuvarande landbandysalen så att denna går att använda för byggande av mindre båtar, exempelvis segeljollar. Ett tänkt kurstema är "Bygg din optimistjolle på vintern och lär dig segla på sommaren".

Verksamheten på skutan kommer främst att bestå av praktiskt båtarbete, som förberedelser inför seglingar, under ledning av kunniga ledare. För att motivera ungdomarna till detta arbete kommer de att stimuleras på olika sätt, exempelvis med förtur till seglingar och liknande.

Verksamheten vid skutan kommer, som tidigare nämnts, främst att pågå den "is- och snöfria tiden". Dock kommer man även vintertid att kunna utföra arbeten på skutan. Praktiskt kan det lösas så att ett arbetslag, bestående av ungdomar, tillsammans med ledare arbetar på skutan medan övrig personal arbetar på gården. Fritidsgårdarnas lägerverksamhet kan även på olika sätt knytas till segelskutan.

En stor del av verksamheten vid skutan kommer naturligtvis att vara inriktad på och cirkulera kring segling. Det bör vara möjligt att genomföra några långseglingar per år samt ett ganska stort antal helgseglingar per säsong. Vidare kan seglarskolor för både vuxna och unga genomföras under helger och kvällstid när årstiden så tillåter.

Dessa seglarskolor är även tänkta att bedrivas med segeljollar.

Huvudinriktningen av verksamheten kommer att vara att få denna så bred som möjligt, dels genom verksamhet på Rudbodagården (kurser, båtbyggeri, planering av läger m m) dels genom verksamhet på segel-

skutan (praktiskt båtarbete, seglingar m m). Erfarenheterna från Danderyds kommun, som har en båtgård sedan flera år, är att en bred verksamhet är mycket eftersträfvansvärd. Det har visat sig i Danderyd att det är lättare att engagera flickor i verksamheten om den är så bred som möjligt.

Ytterligare en erfarenhet från Danderyd är att det främst är människor som ej har tillgång till egen båt som kommer till en båtgårdsverksamhet. Verksamheten vid en eventuell båtgård på Lidingö kommer speciellt att rikta sig till dessa människor.

Öppettiderna på en båtgård på Lidingö kommer att koncentreras till kvällstid, helger och skolans lovdagar. Det totala öppethållandet blir minst lika omfattande som på befintliga fritidsgårdar.

Hela båtgårdsverksamheten kommer att söka ett intimt samarbete med föreningslivet på ön (ex studieförbund, båtklubbar, sjöscoutkårer m m). Vid preliminära kontakter med några av studieförbunden har stort intresse visats för en båtgård enligt ovan presenterade modell.

Lokaler

En stor del av båtgårdsverksamheten kommer att vara förlagd till Rudboda fritidsgård. För att göra gårdens lokaler ändamålsenliga kommer vissa smärre ombyggnationer att behöva göras.

För att kunna bedriva verksamhet vid segelskutan behövs lokaler i direkt anslutning till denna. Dessa lokaler skall främst användas till förråd, "värmestuga" och kurslokaler. Befintliga byggnader vid Hustegaholm, som i dag används i samband med barnkolonin på somrarna, skulle passa alldeles utmärkt för detta ändamål. Genom att Rudbodagårdens lokaler kommer att användas för en stor del av verksamheten behöver man ej genomföra några ombyggnationer vid Hustegaholm (ex vinterisolering, vattenframdraging etc).

Segelskutan bör vara i sådant skick vid inköpet att det går att bedriva verksamhet på denna året runt. Detta innebär att den löpande och stående riggen samt skrov och motor skall vara i sådan "kondition" att inga renoveringar skall behöva genomföras på dessa delar de första 2-3 åren. Ytterligare ett skäl till att skutan bör vara i gott skick vid inköpet är att denna ej skall utgöra ett "skräpig" inslag i naturen vid Hustegaholm. Däremot är det ingen nackdel, ur verksamhetssynpunkt, om det återstår mycket arbete när det gäller insidan av skutan. Nämnas bör även att det, utan några större "bygg-arrangemang", går att förtöja skutan vid Hustegaholm.

Efter undersökningar av marknaden är det realistiskt att räkna med ett inköpspris, för en segelskuta i ovan nämnda skick, på cirka 225-275.000 kronor. Variationen i pris beror till stor del på vilken typ av utrustning som medföljer (verktyg, segel, livbåt etc).

Beträffande verksamheten vid Hustegaholm så bör det starkt poängteras att denna är fullt möjlig att bedriva utan några egentliga ingrepp i naturen. Vidare så kommer den nuvarande dagkoloniverksamheten vid Hustegaholm att kunna bedrivas på liknande sätt även i framtiden

eftersom båtgårdsverksamheten sommartid helt beräknas vara förlagd "till havs".

Personal

För att kunna bedriva den beskrivna båtgårdsverksamheten kommer det att behövas fyra stycken heltidsanställda ledare. Dessutom kommer ca 2.000 s k "lösa" timmar per år att behövas för anställning av olika typer av specialledare.

Denna personalresurs kan finansieras dels genom att Rudbodagårdens befintliga personalresurs tas i anspråk (dvs 3 1/2 heltidstjänst och 1.320 s k "lösa" timmar) dels genom omfördelning av befintliga personalresurser vid fritidsgårdarna (dvs 1/2 heltidstjänst och 640 s k "lösa" timmar). Omfördelningen av befintliga resurser från fritidsgårdarna bör kunna genomföras utan att nuvarande verksamhet blir lidande i någon större omfattning.

Detta förslag innebär följaktligen att inga personalresurser, utöver redan befintliga, krävs för genomförandet av den tänkta båtgårdsverksamheten.

Inom bl a Göteborgs fritidsförvaltning finns ett system med s k enhetstjänster. Denna typ av tjänster innebär en form av bastjänster i organisationen med gemensam titulatur, lönesättning m m. Arbetsuppgifterna, i denna organisation, fördelas med hänsyn till de anställdas kunskaper, intressen osv. Det är fullt möjligt och önskvärt att, på försök, pröva denna typ av organisation i den eventuella båtgårdsverksamheten.

Rekrytering av kompetent och intresserad personal till båtgårdsverksamheten kan lösas genom omplacering av befintlig fritidsgårdspersonal.

Ekonomi

Driftkostnaderna för båtgårdsverksamheten, exklusive kapitaltjänstkostnader, beräknas till ca 100.000 kronor per år. Detta kan finansieras dels genom att Rudbodagårdens nuvarande driftanslag tas i anspråk (ca 75.000 kronor) dels antingen genom omfördelning från övriga fritidsgårdar (ca 25.000 kronor dvs 5.000 kronor per gård), eller genom tillskott i form av övertagande av driftresurser för städning.

De enda kostnader, som inte kan täckas genom omfördelningar av olika slag, är dels inköpet av segelskutan och dels ombyggnationen av och inventarieinköp till Rudbodagården. Dessa kostnader uppskattas totalt till 300.000 kronor. Inköpet av segelskutan uppskattas till cirka 250.000 kronor och övriga kapitalkostnader till 50.000 kronor (ombyggnation av Rudbodagården, el-installationer, inköp av verktyg och maskiner m m).

Nämnas bör, att om båtgårdsverksamheten, mot förmodan, ej skulle möta något gensvar hos Lidingös befolkning kan skutan säkerligen försäljas för minst det belopp som den inköptes för.

Verksamheten kommer att få vissa intäkter i form av deltagaravgifter i samband med seglingar, kursavgifter o dyl. Dessa intäkter är dock svåra att i dagsläget uppskatta.

Tidsplan

Preliminär tidsplan för igångsättande av en båtgårdsverksamhet i Lidingö skulle kunna se ut på följande sätt:

Våren/sommaren 1984:

- Förberedelser för och inköp av segelskuta.
- Rekrytering av lämplig personal.
- Kontakter med studieförbund och föreningar.
- Ombyggnation av Rudbodagården, inköp av utrustning m m.
- Kontakter runt "avvecklingen" av Rudbodagårdens nuvarande verksamhet.
- PR-verksamhet inför igångsättandet av båtgårdsverksamheten.

OBS! Rudbodagården drivs som vanligt under hela våren 1984.

Hösten 1984:

- Båtgårdsverksamheten startas.

Avslutning

Förhoppningen är att detta förslag, som förutom grundinvesteringen, innebär omfördelningar och omprioriteringar av befintlig verksamhet skall leda fram till ett beslut som innebär ett inrättande av en båtgårdsverksamhet i Lidingö.

LIDINGÖ FRITIDSKONTOR

Christian Jonsson
Utredningsassistent

Anders Paulsen
Projektledare

